

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjelte

PÅ INNSIDEN

En artikkelsamling fra oppsøkende sosialt arbeid i Uteseksjonen og Utekontakten Heimdal

ÅRSKAVALKADE | 20
25

INNHOOLD

Lederen	
<i>Camilla Wright</i>	4
Tallknusing 2025	
<i>Matz Seifried</i>	6
Nasjonal og regional satsing for oppsøkende arbeid med barn og unge	
<i>Vebjørn Stokke Brækken</i>	22
Mellom støy og stillhet – Forebygging i praksis	
<i>Maria Allansdatter Eilertsen og Tonje A. Kraft</i>	25
I got 99 problems and patriarchy is all of them!	
<i>Azra Halilovic</i>	29
Ungdom, radikalisering og kriminalitet: Komplekse utfordringer uten klare løsninger	
<i>Live Næss</i>	33
Vi høster det vi sår, håper vi har stelt bra med avlingen i år!	
<i>Gaute W. Olsen</i>	36
Fra storby til mellomstor by	
<i>Dilara Karabulut Al Mousawy</i>	38
Ungdom i randsonen	
<i>Sondre Bach Leirvik</i>	42
Tillit - Uteseksjonens usynlige fundament	
<i>Sara Wågan</i>	47
Moralske gråsoner i samtalerommet	
<i>Bjørn A. Bjerke</i>	50
Å gi makten tilbake: et arbeid med tillit, forståelse og styrke i uteseksjonen	
<i>Jayran Bradar</i>	52

Camilla Wright

*Avdelingsleder,
Uteseksjonen i Trondheim*

LEDEREN

I 2024 feiret tjenesten 50-årsjubileum, en markering som minnet oss på hvor lenge Uteseksjonen har stått i endring, utvikling og i møte med nye ungdomsgenerasjoner. I 2025 var det min egen tur til å markere samme jubileum. Jeg er fortsatt ett år yngre enn Uteseksjonen, men må erkjenne at også jeg har nådd det man kan kalle en respektable alder der man oftere tar seg i å se litt bakover. Det er noe fint i det, men også litt uvant – og av og til en smule skremmende. Jeg må innrømme at jeg er livende redd for å bli denne personen som kan sammenlignes med den syvende far i huset, den gamle mannen i hornet. For når man har vært med en stund, er det lett å begynne å lure på om ting var enklere før, mer oversiktlige, eller kanskje til og med bedre. Samtidig vet jeg jo, både som leder og som en som har fått følge ungdomsmiljøer over tid, at verden var verken bedre eller verre før, den var først og fremst annerledes. Hver tid har sine utfordringer, sine bekymringer og sine fortellinger om at utviklingen går i feil retning. Oppgaven vår har aldri vært å lengte tilbake til slik det var, men å forstå slik det er – og bruke erfaringene våre til å møte nye situasjoner med nysgjerrighet, faglighet og en viss porsjon ydmykhet. Det å bli eldre, roligere og klokere er noe som er positivt, men samtidig kommer redselen for å ikke henge med eller ikke lenger være gjeldende og ha betydning.

De siste månedene har mye av mitt fokus vært å legge rammer for veien videre, og å bidra til at Uteseksjonen finner et uttrykk som passer for 2026. Nettopp derfor opplevdes det litt mer krevende enn forventet å sette seg ned for å skrive noe som ser tilbake på 2025. Hva var det egentlig vi var opptatt av i fjor? Hva skjedde, hva utfordret oss, og hvor hadde vi oppmerksomheten vår gjennom året?

Det er fristende å forklare det med alder – at hukommelsen ikke er helt som før, og at årene går litt fortere enn man liker å innrømme. Samtidig tror jeg ikke det bare handler om det. Kanskje er det heller et tegn på hvor mye som faktisk skjer i løpet av et år, og hvor lett det er å bli stående midt i alt som skal gjøres, uten alltid å se de lange linjene, målene og sammenhengene. Det kan til tider føles som å lete etter skogen, mens man står med nesene godt plantet i barken på et tre.

Da er det at jeg tyr til et hjelpemiddel jeg har et litt ambivalent forhold til. Kunstig intelligens er for mange fortsatt et forhatt verktøy, og kanskje også litt skammelig å være for glad i. Likevel må jeg innrømme at det er vanskelig å ikke la seg imponere. Med et lite trykk på den diskrete stjernen oppe i høyre hjørne kunne Google Gemini gå gjennom kalender, notater og dokumenter, og på få sekunder gi meg en påminnelse om hva 2025 faktisk besto av – eller i det minste et godt hint. Jeg velger å tenke at dette ikke handler om latskap, men om prioritering. Hvis teknologien kan hjelpe meg med å huske, kan jeg heller bruke energien og hjernecellene på det som fortsatt ikke lar seg automatisere – nemlig å tenke fremover, stille nye spørsmål og forsøke å skape handlingsrom og håp, på vegne av de ungdommene og familiene som vi møter i vårt arbeid.

2025 var for Uteseksjonen, og for de ansatte, et år der mye av arbeidet handlet om å få på plass strukturer som var gode nok til å møte en brukergruppe som både øker i omfang og i kompleksitet. Vi ser flere unge med alvorlige utfordringer knyttet til rus og kriminalitet, og vi møter problemstillinger som krever mer tid, mer kompetanse og tettere oppfølging enn tidligere. Dette skjer samtidig som vi skal levere tjenester innenfor et budsjett i balanse, i et felt der vi også opplever at terskelen for å kvalifisere til hjelp blir høyere.

Den urolige verdenen rundt oss har heller ikke stoppet ved landegrensa. Internasjonale konflikter, økonomisk usikkerhet og økende uro preger også hverdagen til mange av dem vi møter, og vi har i større grad måttet søke kunnskap om det som skjer globalt for å forstå hva som faktisk utspiller seg lokalt. For noen handler bekymringene om krig og framtid, for andre om noe så nært som hvordan de skal få økonomien til å strekke til, fylle kjøleskapet eller sørge for at barna kan delta i aktiviteter som gir tilhørighet og mestring.

Samtidig rommer ett og samme år alltid mer enn bekymring og alvor. 2025 ga oss også opplevelser som minnet oss om fellesskap og begeistring, som folkefesten på Byåsen og dagene under Ski-VM, midt på vårt eget territorium på Trondheim torg. Det var noe eget ved å følge verdensmesterskapet med oppsøkerskoene på, stå midt i mengden og samtidig være på jobb – tett på både feiringen, folkene og det som ikke alltid vises på TV-skjermen. Det var også fint å se ungdommer som vanligvis «henger» på torget, fikk bidra inn arrangementet som en del av vårt deltidsjobbprosjekt mestringskapital. Kanskje er det nettopp i slike kontraster mye av virkeligheten vår ligger.

I 2025 så var det også to dedikerte ansatte som valgte å finne nye utfordringer. Rannveig som familieterapeut på BUP Lian, etter nesten 15 år i oppsøkende virksomhet, så kan også andre få ta del i den kompetansen, erfaringene og ikke minst klokskapen som Rannveig besitter. Savnet henne hver dag, og særlig hennes evne til å minne oss på at vi må tenke oss litt om før vi handler.

Jonas hadde et ønske om å forsøke læreryrket på mer tradisjonelt vis enn som ansvarlig for skoleprosjektet i Uteseksjonen. Vi er svært takknemlig for arbeidet han la ned for å få skolefokuset tilbake i det miljøterapeutiske arbeidet. Vi ble minnet på at selv om de fleste sosialarbeidere ikke er særlig gode i matematikk, gjelder ikke det nødvendigvis for de ungdommene som vi møter.

Jeg vet at den kunnskapen de tar med seg inn i nye utfordringer, vil bidra til økt kompetanse der de er nå. Livet og da også arbeidslivet betyr at noen kommer og noen går, og med det så var vi så heldige å ta i mot fem nye ansatte. Alle fem har brakt noe nytt inn i arbeidet som oppsøkende miljøterapeuter/ familieterapeut, og inn i SLT-arbeidet som er forankret i Uteseksjonen.

Jeg digger spørsmålene som starter med hva, hvem, hvordan og hvorfor. Velkommen til våre nye eventyr; Sondre, Gaute, Maria, Dilara og Bjørn, dere hører til allerede.

Uteseksjonen fortsetter å vokse, og jeg tar meg i å undres, om det er på tross av eller på grunn av. Jeg velger å se på tjenesten som en fugl fønix - som reiser seg fra asken. Likevel tror jeg ikke på tilfeldigheter, jeg tror på hardt arbeid, det gode i mennesker som sikrer kvalitet i alle ledd. Det å ha tro på det man gjør og alltid søke nye løsninger, samt sikre at man har kvalitet i alle ledd, er det som gjør en tjeneste robust. Det å leve verdier og ikke kun har det som honnørord, som svært få husker, er også noe som bidrar til at ungdommene fortsetter å komme, at ansatte gleder seg til å dra på jobb og at jeg som leder tåler ensomheten som er i alle former for ledelse. Det er viktig å huske at Uteseksjonens deler ikke er større enn helheten, og jeg er stolt over at vi fortsatt får til samarbeid. Samarbeid, selv om vi er uenige, blir frustrerte over beslutninger vi ikke forstår, politisk ledelse som stadig endres og innimellom slagene et opplevd utenforskap. Kanskje vi blir som den målgruppa vi skal hjelpe, at vi identifiserer oss som noe på siden, som er annerledes og som ikke helt hører til. Dette betyr ikke at det er sant, eller at noen forsøker å opprettholde utenforskapet, men opplevelsen er fortsatt der og må tas på alvor.

Nok et år har gått, og når jeg skriver denne lederen så er vi snart halvveis inn i 2026. Jeg har «trua» på nok et år med interessante utfordringer, gode menneskemøter og at vi klarer å ha det fortsatt moro på jobb. I denne årskavalkaden får dere lest om hva både våre «gamle» og nye ansatte er opptatt av, samt en oppdatering om hva som skjer på feltet både nasjonalt og regionalt. Det blir også et innblikk i vår aktivitet basert på tall, og som bidrar til at vi kan se endringer litt mer objektivt, samt innrette tjenesten der behovet er størst.

Til slutt lev ordene nedenfor, vær raus, opptre redelig og vis respekt til alle som du møter på din vei.

**Raushet,
Redelighet,
Respekt.**

TALLKNUSING 2025

Matz Seifried
Fagutvikler

Med kollegaer og AI

Kapitlet tar utgangspunkt i Uteseksjonens datamateriale fra 2025. Men hvorfor bruke tid på dette? Motivasjonen er todelt.

På den ene siden ønsker vi å bli bedre på det vi gjør, samt at vi kontinuerlig ønsker å utvikle Uteseksjonen til å være relevant og tilgjengelig for en målgruppe i endring. For å kunne justere oss må vi se tilbake på det som er gjort, og det utfordringsbildet målgruppen og Trondheim by står overfor til enhver tid.

På den andre siden er oppsøkende tjenester samfunnets lyttepost, og Uteseksjonen ønsker ved hjelp av denne gjennomgangen å bidra til at Trondheim kommune kan etterkomme folkehelselovens § 5, som krever at kommunen har nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen (Sitter & Seifried, 2026, s. 97). Vi deler derfor kunnskapen i den grad vi føler oss kompetente til å uttale oss om «positive og negative faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse, herunder risikoforhold» (folkehelseloven, 2011, § 5 første ledd) for målgruppen vår.

Hva tallene viser - og deres begrensninger

Tallene oppgitt i dette kapitlet viser den delen av arbeidet vårt som a) lar seg kvantifisere, og b) som faktisk ble registrert i løpet av rapportperioden. Ungdommenes alder i denne rapporten er oppgitt ved utgangen av 2025, slik tilfellet også var i tidligere årsrapporter. Dette skyldes måten registreringsverktøyet vårt fungerer på. Med andre ord er ungdommene i snitt noe yngre enn oppgitt i rapporten.

Den største begrensningen i rapporteringen er tallenes manglende evne til å si noe om kvaliteten på arbeidet som ble levert til brukerne våre. Samtidig som kvalitative forhold nok kommer bedre fram i andre kapitler, gir tallene et bilde av bredden i jobben som gjøres i Uteseksjonen, og ungdommene og familiene vi møter i løpet av et år.

Innvirkninger på tallmaterialet for 2025

Den største faktoren som potensielt kan påvirke tallmaterialet, er ansatte som registrerer aktivitet. I 2025 avsluttet noen ansatte sine arbeidsforhold, og nye ansatte kom til. Summa summarum opplevde Uteseksjonen en liten nettoøkning i antall ansatte i rapporteringsåret, noe som teoretisk øker aktivitetstallene. Samtidig er nye ansatte teoretisk en sårbarhetsfaktor med tanke på kontinuitet i dataregistreringen. Tallene for 2025 viser en økning på alle arbeidsområder. I så måte kan noe av oppgangen forklares med en liten økning i personalet, samt at det virker som om registreringen holdt mål både hos «gamle» og «nye» ansatte.

2025 highlights & 'lowlights'

- En ny topp i antall henvendelser
- Høyeste registrering av oppsøkende timer siden opprettelsen i 2014
- Høyeste registrering av oppfølgingstimer siden 2014
- 16- til 17-åringer mest truffet på gata i 2025, spesielt gutter
- 151 individer fikk lavterskeloppfølging + 48 oppfølginger på vedtak
- 41 % av all oppfølging skjer etter kl. 15
- Liten økning av individer fulgt opp i fengsel
- Ungdom i Mestringskapital har jobbet til sammen 7000 timer

Ski-VM i Trondheim medførte et ønske om økt tilstedeværelse fra Uteseksjonen under arrangementet, noe som førte til en ekstraordinær økning i oppsøkende timer, og som trolig har gått noe på bekostning av oppfølgingsarbeidet i denne perioden.

Mindre justeringer av hvordan vi registrerte arbeidet i 2025, kan påvirke sammenligninger med tidligere år. Dette gjøres det oppmerksom på i teksten der det virker nødvendig.

Henverdeler til Uteseksjonen øker også i 2025

Siden 2022 har vi registrert en økning i antall henvendelser. I 2025 har vi hatt en ny topp med 713 henvendelser, noe som tilsvarer en økning på 14 % fra 2024 og et tidsbruk på 438 timer for å forvalte disse.

I 2025 kunne 466 henvendelser relateres direkte til arbeid rettet mot ungdom og deres familier (65 %). Den største tallmessige kategorien i 2025 var 'Bekymring individ' med 111 registreringer (15,5 %), etterfulgt av jobbtilbudet Mestringskapital (9,7 %), 'Etterlysning' (9,4 %) og 'Foreldre- og pårørendekontakt' (6,7 %) som viste en firedobling sammenlignet med 2024. Etterlysninger økte med 97 % og henvendelser knyttet til temaet 'Radikalisering/Voldelig ekstremisme' økte med 53 % fra 2024.

Kategorien 'Bekymring individ' må anses som en samlekategori, og det er nok derfor denne kategorien er størst representert. Mange av disse henvendelsene inneholder pårørendes bekymrin-

ger for barn som ikke kommer hjem når de skal, oppholder seg på steder som er omtalt som lite positive for barn og unge. Rusbruk, mistanker om lovbrudd og kriminelle handlinger og bekymringer for dårlig psykisk helse er også sterkt representert i kategorien.

Økningen i henvendelser knyttet til jobbprosjektet Mestringskapital er kanskje noe bittersøt. På den ene siden er det gledelig at ungdom ønsker å gjøre noe positivt på fritiden og mange får en opplevelse av mestring etter hvert.. På den andre siden har tilbudet blitt så populært at ressursene våre ikke strekker til, noe som har ført til en plass på ventelista for mange ungdommer. Økningen kan tolkes på flere måter: Det kan handle om individuelle forsøk på å utligne økende sosiale forskjeller eller motvirke utenforskap blant unge og behovet for finansiære innkjøp som foresatte ikke ønsker å støtte. Muligens har Gen Z blitt pragmatiske økonomer der mange er opptatt av sparing og investering i en tid som er preget av økonomisk usikkerhet.

Økningen av henvendelser om foreldre- og pårørendetilbudet vårt virker nokså naturlig etter at tilbudet har blitt bedre kjent og i dag er en fast del av Uteseksjonens tjenestetilbud. Økningen skyldes nok også til en viss grad en endring av måten vi registrerte slike henvendelser på. Samtidig kan økningen også være en indikator på økte utfordringer i familielivet generelt, at innbyggere ikke når frem med sine bekymringer andre steder eller at vår tilgjengelighet både på dag- og kveldstid er attraktiv for innbyggerne.

Av 43 henvendelser knyttet til 'Radikalisering/ Voldelig ekstremisme' i 2025, ble 34 henvendelser mottatt på bakgrunn av en mulig bekymring for radikalisering. Dette er en tydelig økning fra perioden 2022-2025, der antall henvendelser har ligget på rundt 23 i året. Disse henvendelsene er spredt rundt i alle bydeler.

Tabell 1 : Drøftinger av bekymring for radikalisering

Aldersgruppe	Antall
Mellomtrinn	4
Ungdomsskole	10
Videregående	11
Voksne	9
Ukjent alder	1

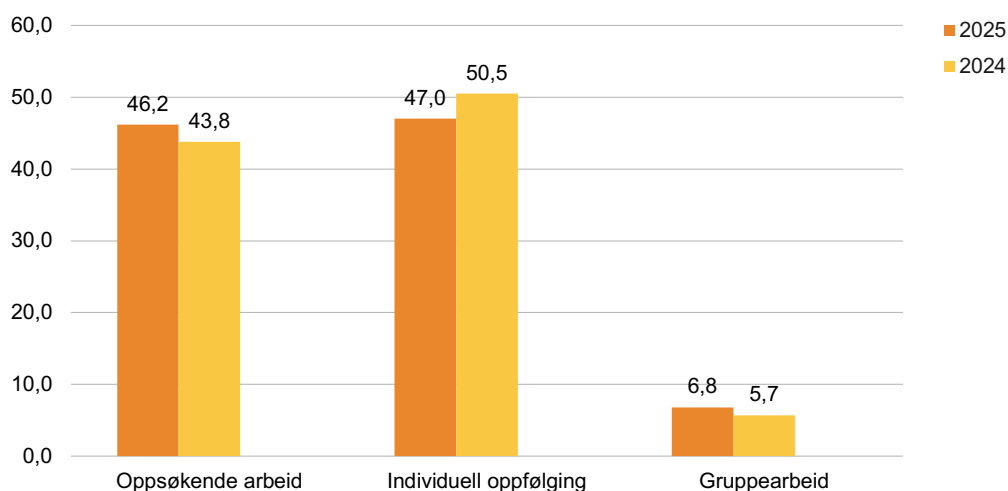
Det er viktig å understreke at alle disse hendelsene ikke nødvendigvis ender opp med å handle om radikalisering, men at noen har ønsket å drøfte sin bekymring. De fleste henvendelser ligger i krysningspunktet krenkende atferd, hatefull prat og ideologi.

Våre tre pilarer - oppsøkende arbeid, individuell oppfølging og gruppearbeid

Vår virksomhet hviler på tre pilarer: oppsøkende arbeid, individuell oppfølging og sosialpedagogisk gruppearbeid. Disse pilarene står i et produktivt spenningsfelt hvor de både utfyller hverandre og skaper viktige synergier. Balansen mellom dem er dynamisk og justeres årlig basert på hvor behovet er størst hos målgruppen. I tillegg påvirkes ressursfordelingen av eksterne forventninger fra samarbeidspartnere som barneverntjenesten, politisk ledelse og andre etater, samt våre egne faglige prioriteringer.

Omfanget av tjenester levert direkte til brukerne økte innenfor alle tre arbeidsområder i 2025. Den største veksten kom i det oppsøkende arbeidet, noe som har vært en bevisst satsing gjennom året. Til tross for økningen er forholdet mellom de ulike områdene i stor grad sammenlignbart med 2024. Som vist i figur 1, er ressursbruken på oppsøkende arbeid og individuell oppfølging nå tilnærmet lik – en prioritering vi vurderer som hensiktsmessig ut fra dagens utfordringsbilde.

Figur 1: Arbeidstimer prosentvis fordelt på arbeidsområder

Oppsøkende sosialt arbeid i 2025

Innledningsvis er det hensiktsmessig å gjenta kort hva oppsøkende er og hvorfor denne arbeidsformen satses på i Trondheim kommune: «*Oppsøkende arbeid er et relasjonsbasert, kontaktskapende og ressursfokuseret arbeid, som rettes mot grupper som ofte er vanskelig å nå med andre midler, og som har behov for støtte som gjøres lett tilgjengelig i miljøer og sammenhenger som oppsøkerne ikke organiserer eller kontrollerer, med mål om å fremme trygghet, mestring, livskvalitet og samfunnsdeltakelse*» (Åkerblom et al., 2026).

Uteseksjonens oppsøkende innsats er byomfattende, med hovedfokus på Midtbyen og tilgrensende bydeler. Vi arbeider fleksibelt; dersom enkelte områder i Trondheim får en markant økning i ungdomsaktivitet eller det rapporteres om lokale utfordringer, flytter vi innsatsen dit behovet er. Oppsøkende arbeid i Norge er i stor grad sesongbetont. I sommerhalvåret følger vi ungdommene ut mot vannene i marka og langs fjorden, mens vi i den kalde årstiden flytter aktiviteten inn mot kjøpesentre og andre knutepunkter. Vi er til stede der målgruppen ferdes – på ettermiddager, kvelder og helger, året rundt.

Det eksisterer et paradoks i vår arbeidshverdag. Som oppsøkere opplever vi ofte at vi er til størst nytte når vekten preges av uforutsette og kritiske hendelser – samtidig som vi er smertelig klar over at denne følelsen hviler på andres utfordringer og smerte. På den andre siden kan vi kjenne på rastløshet i rolige perioder, vel vitende om at det er nettopp dette som er målet for byen vår: en trygg og harmonisk hverdag for alle innbyggere. Uavhengig av aktivitetsnivået på en vakt, gir tilstedeværelsen oss verdifulle data. Her er våre viktigste observasjoner fra 2025:

Barn og ungdom i det offentlige rom - intet nytt, eller? I forrige årsrapport har vi påpekt at vi observerer flere barn mellom 10 og 13 år gående i små klynger med handleposer fra klesbutikker, sittende på caféer og fastfoodkjeder med ungdomspreg. Her er det lite endring.

De siste to årene har eldre ungdom, (ca. 15 år og oppover) i økende grad samlet seg i parkeringshus. Spesielt i de kalde høst- og vintermånedene trakk de inn i betongen for å slippe unna det trønderiske ruskeværet og nysgjerrige blikk. For noen

handlet det først og fremst om et sted å henge, mens det for andre fungerer som en skjult arena for inntak av alkohol og narkotiske stoffer.

Under våre oppsøkende runder har vi den siste tiden observert en økning i brukerstyr på enkelte lokasjoner. Funn av brukte sprøytespisser og sølvpapir med brennmerker tyder på inntak av blant annet heroin, og dette ledsages ofte av spor etter oppkast. Selv om dette utstyret primært knyttes til et voksent rusmiljø, er det urovekkende at ungdom oppholder seg på de samme stedene og dermed eksponeres for restene av denne typen risikofylt bruk. I fagmiljøet hersker det også en tanke om at oppkast kan være et tegn på uerfarenhet av brukeren, noe som kan virke enda mer alarmerende med tanke på at unge mennesker observeres på disse plassene.

Mindre eim i gatebildet. Umiddelbart etter diskusjonene rundt rusreformen i 2021/2022 registrerte vi en mer åpenlys bruk av cannabis. I 2025 har vi imidlertid observert – eller rettere sagt luktet – noe mindre til den karakteristiske søtlige eimen sammenlignet med tidligere år. Samtidig sitter vi med et inntrykk av at flere ungdommer er ruset på andre stoffer, som piller eller pulver. Her er selve inntaket vanskeligere å observere, noe som gjør rusbruken mindre synlig for et uttrent øye.

Apropos rushandlingen eller omsetning av rusmidler. Sosiale medier har blitt en storstue for narkotikakreklame. I 2025 opplevde vi en økning i antall unge løpegutter og 'plugger' som selger rusmidler for å finansiere dyre statussymboler. De siste årene har vi lagt merke til at veien inn i dette miljøet for noen ungdommer starter med uskyldig salg av vapes (e-sigaretter). Erfaringene de får med omsetning, kombinert med nettverket de bygger opp rundt 'dampmaskinene', kan danne et fundament for senere salg av illegale stoffer. Vaping fremstår derfor som en potensiell *gateway* til både profesjonalisert salg av narkotika og økt rusbruk blant unge - et fenomen som ikke bør bagatelliseres.

Vaping og røyking har fått en fornyet popularitet blant deler av ungdomsmiljøet i Trondheim. Basert på observasjoner fra 2025 ser det ut til at både e-sigaretter og tradisjonell tobakk igjen fungerer som en identitetsmarkør. Vi ser tendenser til at dette brukes for å markere tilhørighet og status,

på en måte som kan minne om ungdomskulturen i tiårene før røykeloven trådte i kraft. Oppgangen av vapingen rapporteres også i Føre Var rapporten for Trondheim, Høsten 2025¹.

Noen trekker inn. Ting skjer ikke bare på gata. Vi observerer en tendens til at en liten del av ungdomsmiljøet trekker bort fra det offentlige rom og inn i private leiligheter. Her rapporteres om aktivitet med hyppig trafikk ut og inn av enkelte adresser. Ved disse samlingene ser eller hører vi tidvis om tydelige aldersforskjeller mellom de involverte. Siden vi ikke har tilgang til private hjem, kan vi ikke verifisere aktiviteten gjennom egne observasjoner, men informasjon fra miljøet tyder på at oppholdene ikke alltid preges av en prososial kontekst eller lovlig aktivitet.

U15 fokus fremover. Våre observasjoner fra det oppsøkende arbeidet, innholdet i oppfølgingsarbeidet og tilbakemeldinger fra ungdom tyder på at rusbruken i ungdomsmiljøene blir stadig mer alvorlig og risikofylt, og bruken av tunge rusmidler og legemidler synker aldersmessig. Uteseksjonen har derfor et mål om å kartlegge ungdommer i det offentlige rom under 15 år mer målrettet i 2026.

Nøkkeltall for oppsøkende arbeid i 2025

For 2025 registrerte vi totalt 564 oppsøkende økter. Dette utgjorde 3296 registrerte arbeidstimer på bena. Aldri har Uteseksjonen og dermed Trondheim kommune vært mer tilgjengelig for ungdomsbefolkningen - med lavest mulig terskel, etter kl. 16, seks dager i uken. Dette skyldes både målrettet prioritering og styring, samt at tjenesten totalt sett har vokst over tid.

Den styrkede tilgjengeligheten dokumenterer effekten av Trondheim kommunes av forebygging fremfor reparasjon. Satsingen er i tråd med nasjonale anbefalinger^{2,3} og har gitt reell effekt på tjenesteproduksjon overfor ungdomsbefolkningen i Trondheim.

I 2025 foregikk 381 av totalt 564 økter etter kl. 15.30 og kl. 22.30 (mandag til torsdag). 119 økter ble gått på helg (fredag kveld og lørdag kveld/natt) eller på større arrangementer.

Antall ungdomstreff i 2025 har med 3392 registreringer vært den høyeste verdien siden 2018. Økningen i ungdomstreff skyldes nok mye våres økte tilstedeværelse i det offentlige rom, dvs. ca. 600 flere arbeidstimer på gata. I 2024 stusset vi litt over nedgangen i treff. Kanskje var 2024 et unntaksår. I 2025 virket ungdommene å ha brukt det offentlige rommet mer i samsvar med årene 2023 og tidligere.

Som nevnt tidligere, er Trondheim sentrum hovedområdet til Uteseksjonen, mens Utekontakten Østbyen og Utekontakten Heimdal har hovedfokus på sine bydeler.

I denne rapporten offentliggjør vi for første gang data om hvilke steder vi var innom i rapportperioden. Selv om vi kan gå ut fra noe underrapportering, gir tallene et grovt bilde av våre 'bevegelser'. I analysen har vi brukt KI, noe som hjelper med det visuelle, men siden en del av registreringsstedene ikke finnes i offentlige kartverk, blir denne framstillingen det beste vi får til.

KI-hjelperen, Google Gemini, neglisjerer både områder på Byåsen og i bydel Lerkendal i tabell 3 og varmekartet (bilde 1). Selvfølgelig er vi også innom mange steder mange ganger i løpet av året, men nok en del mindre sammenlignet med topplokasjonene.

Ungdommenes bevegelser og oppholdssteder justerer seg fra år til år. Områdeløftet på Bruan - det vil si den tilknyttede byggeprosessen - gjorde at vi kanskje hadde færre treff og besøk i området i 2025. Inntrykket vårt er også at ungdommene har blitt flinkere til å bruke Grilstad Marina på en mindre konfliktfylt måte for de som bor i umiddelbar nærhet i 2025, slik at vår tilstedeværelse var mindre påkrevd og etterlyst. Samtidig hadde også *Ute for ungdom Østbyen/Utekontakten Østbyen* sine turer i denne delen av byen, slik sett var områdene godt dekket av oppsøkere i 2025.

¹ <https://filer.korus.no/publications/Hovedrapport-F%C3%B8re-Var-Trondheim-h%C3%B8st-2025.pdf>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-5-20242025/id3064959/?ch=2>

³ <https://www.helsebiblioteket.no/innhold/nasjonale-veiledere/psykisk-helsearbeid-barn-og-unge>

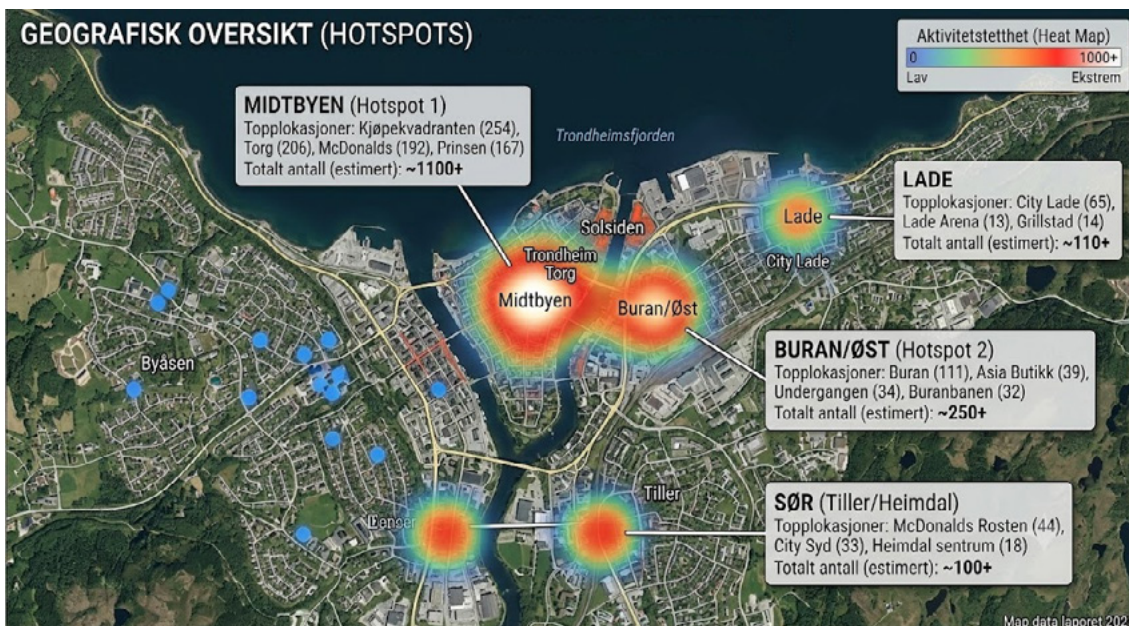
Tabell 2: Nøkkeltall for oppsøkende arbeid 2025

	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Oppsøkende timer totalt	3296	2706	2777	2036	1764	1525
Oppsøkende økter	564	452	516	363	350	336
Ungdomstreff	3392	1929	2802	2657	2385	2491

Tabell 3: Topplokasjoner oppsøkende arbeid 2025

Område	Topplokasjoner	Totalt antall (estimert)
Midtbyen	Kjøpekvadranten (254), Trondheim Torg (206), Fastfoodkjede X (192), Prinsenkrysset (167)	~1100+
Buran/Øst	Buran (111), Asia Butikk (39), Undergangen (34), Buranbanen (32)	~250+
Lade	City Lade (65), Lade Arena (13), Grillstad (14)	~110+
Sør (Tiller/Heimdal)	McDonalds Rosten (44), City Syd (33), Heimdal sentrum (18)	~100+

Bilde 1: Varmekart oppsøkende arbeid

Illustrasjonen er generert med Google Gemini (AI) basert på Uteseksjonens registreringsdata.

Et sted der vi har vært spesielt mange ganger innom sammenlignet med tidligere år er Sentralbadet P-hus med hele 152 besøk i 2025. Det er allerede beskrevet tidligere at et forholdsvis høyt antall ungdommer er innom og at det er knapt en dag, der vi ikke fant noen form for brukerutstyr og annen forsøpling. Baklandet P-hus har også vært en lokasjon som ikke bare ble brukt til parkering.

Destruktiv bruk av barnehageområder på kveldstid ble også flere ganger innrapportert til Uteseksjonen. I 2025 ble vi derfor passe godt kjent med lekevilkårene til våre yngste innbyggere. Samtidig må vi si at vi sjeldent var heldige med å treffe noen når vi var innom.

Før vi dykker dypere inn i tallmateriale, er vi nødt til å forklare litt. Kategorien 'ungdomstreff' er sammensatt av to subgrupper: Unike og anonyme brukere. Unike brukere er ungdommer som er registrert i fagsystemet vårt, basert på samtykke eller annet behandlingsgrunnlag. Disse har vi detaljert informasjon om, og vi kan registrere aktivitet mer nøyaktig. Den andre gruppen, anonyme brukere, består av ungdommer vi har observert, møtt en eller flere ganger, men som per dags dato ikke er registrert i fagsystemet. Muligheten for å registrere aktivitet om anonyme brukere er mer begrenset. Blant annet bruker vi derfor aldersgrupper i mangel av konkrete fødselsdatoer. I første del av statistikken over den oppsøkende innsatsen skal vi se på begge grupper samlet. Senere skal vi se mer på våre unike brukere. Tabell 2 illustrerer hvordan treff på gata er satt sammen.

Endringer i ungdomstreff

I 2025 la det samlede antall ungdomstreff for unike og anonyme brukere på 3392 treff. Etter en flause i 2024 med kun 1913 treff, er vi tilbake på normalen, eller mer i området av et godt år med treff slik som i 2023 (totalt 2818). I år sammenligner vi derfor etter hvert året 2025 med året 2023 for å se på to mer sammenlignbare år. Kjønnsmessig er ungdomstreffene fordelt på ca. 75 % gutter og 25 % jenter. Her har det ikke vært noen signifikante endringer de tre siste årene. Tabell 4 viser sammensetning av ungdommene vi traff i 2025 og samlede treff tilbake til 2021.

I 2025 er aldersgruppen 16- til 17-åringer merkbart størst for første gang på tre år. De siste årene var 13- til 15-åringer størst representert i vår statistikk. Årets tall for denne gruppen er den nest laveste på fem år. Denne endringen kan både handle om at det ikke har kommet like mange unge individer etter, eller at vi har hatt større utfordringer med å bli kjent med denne aldersgruppen i 2025. Uansett hva det måtte skyldes, virker det derfor fornuftig med økt fokus på U15-gruppa i 2026.

Gutter i 16- og 17-års alderen, spesielt de guttene som ikke har et formalisert samarbeid med (anonyme ungdomstreff) hadde vi mest kontakt med på oppsøkende i 2025. Erfaringsmessig vil vi få et tettere samarbeid med noen av disse, mens de fleste bare er en tur innom og vil forsvinne for oss igjen i det offentlige rommet.

Tabell 4: Ungdomstreff på oppsøkende i 2025

	Treff unike brukere		Anonyme ungdomstreff		Samlede treff 2025	Samlede treff 2024	Samlede treff 2023	Samlede treff 2022	Samlede treff 2021
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter					
Under 13 år	0	0	16	3	19	1	19	22	24
13 - 15 år	59	4	491	333	887	863	1215	1016	1034
16 - 17 år	372	86	913	285	1656	658	628	1197	975
18 - 25 år	309	71	363	52	795	380	949	415	346
> 25 år	4	1	5	2	12	2	6	17	8
Uten alder	4	0	16	3	23	9	2	0	0
Totalt	748	162	1804	678	3392	1913	2818	2667	2387

Tabell 5: Aldersgrupper i % 2025 og 2023

2025			2023				
Alderssegment	Gutter	Jenter	Totalt	Alderssegment	Gutter	Jenter	Totalt
13 - 15 år	21,9	40,6	26,6	13 - 15 år	39,3	55,4	43,5
16 - 17 år	51,3	44,6	49,6	16 - 17 år	24,3	17,4	22,5
18 - 25 år	26,8	14,8	23,8	18 - 25 år	36,4	27,2	34,0
Totalt	100,0	100,0	100,0	Totalt	100,0	100,0	100,0

Tabell 5 viser den prosentvise fordelingen av aldersgruppene av året 2025 vs. 2023 - to forholdsvise sammenlignbare år rent tallmessig. Mest iøynefallende er her at jentene i 2023 fortsatt var størst representert i den yngste gruppen, men de i 2025 fordeler seg mer jevnt over den mellomste og yngste gruppen. Tidligere virket det som om jenter ble synlig en stund og så ble de borte igjen på plasser der vi oppsøkte ungdom. Kanskje indikerer dette et vendepunkt - at jenter blir lenger synlig i det offentlige rom enn før.

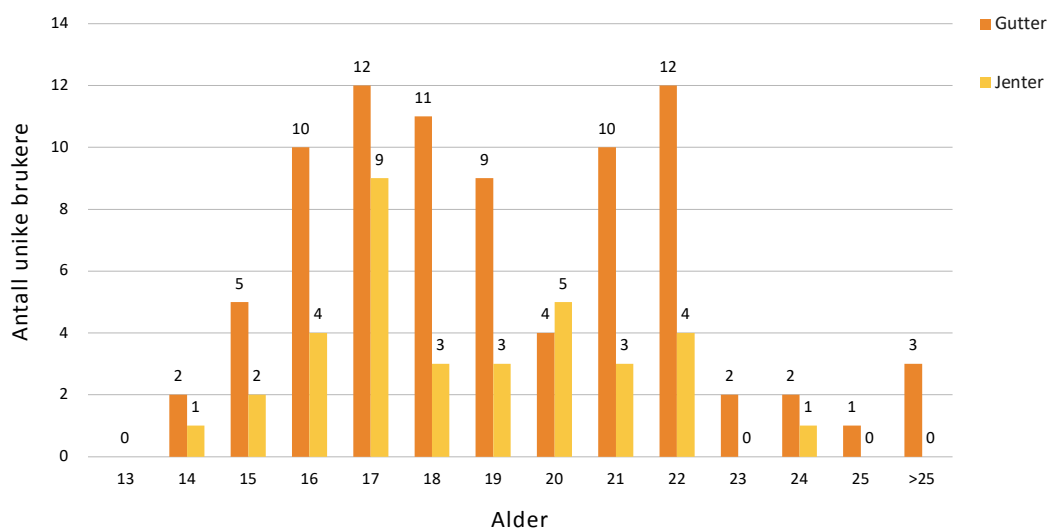
Gruppen 18- til 25-åringer er i 2025 prosentvis den minste gruppen totalt sett i 2025. Dette har vært en aldersgruppe som andelsmessig har svingt en del gjennom årene. Med tanke på at gutter ofte er lenger å treffe på gata over tid, forventer vi at denne gruppen vil vokse kanskje allerede i 2026 igjen og senest 2027, når årets største gruppe blir eldre.

Unike brukere truffet på gata i 2025

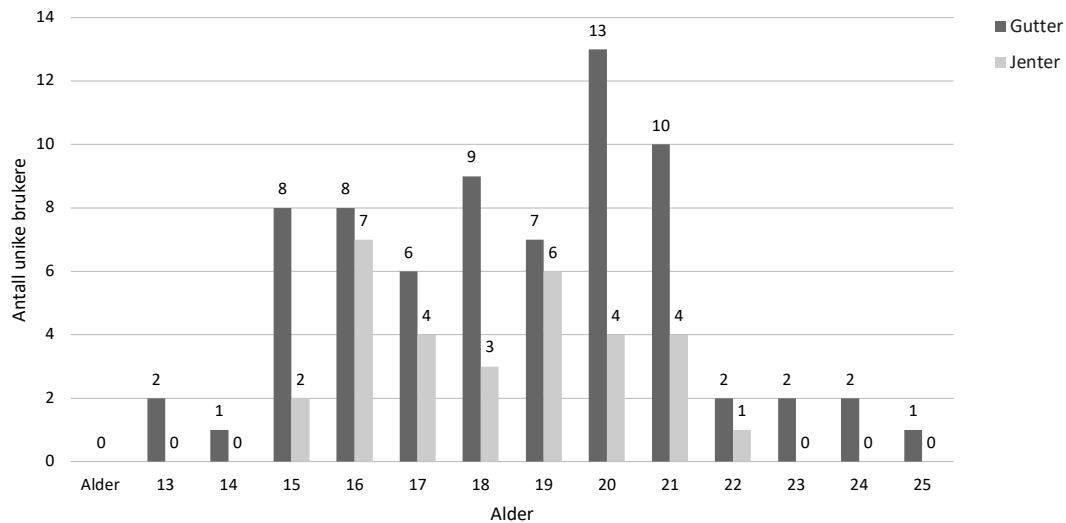
I 2025 utgjør 118 ungdommer gruppen av unike brukere, altså de ungdommene vi har registrert i fagsystemet på bakgrunn av et formalisert samarbeid. Tallet har ligget stabilt over 100 ungdommer siden 2023. Tilsammen har møtene kulminert i 910 treff med unike brukere på oppsøkende i 2025. Dette er på toppnivå med årene 2023 og 2018. Ellers har dette tallet ligget mellom 500 og 650 treff i året. 521 av 910 treff var barn under 18 år.

Kjønnsmessig fordelte de unike brukerne seg i 2025 som følgende: 83 gutter og 35 jenter (70,3 % og 29,7 %). Relativt sett er kjønnsforholdet i 2025 tilnærmet uendret til 2024. I 2025 var jentene i snitt 18,5 år gamle og guttene 19,2 år. Snittalderen for begge kjønn i 2025 (19,0 år) har gått opp 0,5 år fra 2024. Fordelingen per bydel er slik: Heimdal (24), Lerkendal (26), Midtbyen (20), Østbyen (43), utenbys (5).

Figur 2: Unike brukere på oppsøkende i 2025 etter alder og kjønn

Figur 3: Unike brukere på oppsøkende i 2024 etter alder og kjønn

Siden det dreier seg om små tall, fører små endringer til forholdsvis store endringer. I figur 2 kan vi se to topper hos gutter. Den ene ligger til venstre for 18 år, den andre toppen ligger et stykke ut til høyre for 18 år. Sammenlignet med 2024 (figur 3) traff vi i 2025 flere yngre på gata som vi også har hatt oppfølging med. Eller annerledes formulert, følger vi opp flere ungdommer som også tilbringer tid i det offentlige rom der vi går oppsøkende. 17-åringer er den største gruppen av unike brukere vi traff i 2025. 38% av alle unike brukere var mindreårige i 2025 og disse har stått for 57 % av alle treff. Dette er ingen signifikant endring til 2024, men det bør nevnes at vi så en tydelig oppgang hos de yngste fra 2023 til 2024, noe som betyr at 2025 var et år der en tidligere økning vedvarte. I forskjell til 2024, registrerte vi ingen unike brukere i 13-årsgruppen.

Videre virker det som om toppen til høyre for 18-årsverdien handler mye om at mange av de ungdommene vi traff i 2024 fortsatt er synlige i gatebildet, men at de har blitt ett år eldre.

Spredningen av de toppene illustrerer etter vår mening godt årsaken til at målgruppen til Uteseksjonen er forholdsvis bredt - 13 til 25 år.

Ser vi tendenser?

Som tidligere nevnt har vi økt fokus på de yngste på gata (U15-gruppen). Det er avgjørende å skille mellom de som er sporadiske besøkende i det offentlige rom, og de som i større grad etable-

rer seg der. For ungdom som viser tegn til tidlig rusbruk eller uheldige atferdsmønstre, er tidlig tilstedeværelse og relasjonsbygging essensielt for å forebygge en negativ utvikling.

Vi observerer også subgrupper som unge flyktninger og nylig bosatte. Her kreves en målrettet innsats for å bygge tillit og overkomme både språklige barrierer og en iboende skepsis til offentlige tjenester. Avslutningsvis er vi bekymret for funn av brukerstyr knyttet til tunge rusmidler enkelte steder i Midtbyen. Dette fenomenet krever mer inngående analyser og eventuelle tiltak.

Oppfølgingsarbeid i 2025

Oppfølgingsarbeid kan grovt sett deles inn i gruppebasert eller individuell oppfølging. Individuell oppfølging kan igjen deles i oppfølging basert på vedtak i barnevernet og oppfølging uten vedtak (lavterskeloppfølging). Det er viktig å merke at denne inndelingen ikke definerer omfang eller intensitet av oppfølging.

Oppsummering av oppfølgingsformål (2025)

I løpet av 2025 registrerte vi 45 nye ungdommer i fagsystemet vårt etter inngåelse av et formelt samarbeid. Selv om samtykke innhentes tidlig i forløpet, gir samtykkeerklæringene en god indikasjon på hva som er utgangspunktet for samarbeidet. Vi har foretatt en gjennomgang av de angitte formålene for oppfølgingen:

Tabell 6: Formålstema i samtykkeerklæringer 2025

Formål for oppfølging	Antall registreringer
Barnevernsvedtak	14
Rus og kriminalitet	12
Mestringskapital	11
Lavterskel/støttesamtaler	9
Skole og utdanning	7
Innhenting av opplysninger	4
Bolig	3
NAV, fritidsaktivitet, utredning, psykisk helse, krisehjelp	2 hver
Konfliktrådet, guttegruppe, negativ sosial kontroll, forebygging av radikalisering/ekstremisme	1 hver

Merk: Noen samtykkeerklæringer inneholdt flere enn ett begrep.

Selv om denne oversikten ikke nødvendigvis er representativ for hvilken støtte ungdommene etterspør i løpende oppfølgingsamtaler, gir den en nyttig pekepinn på hvor samarbeidet starter og hvilke problemstillinger som er mest fremtredende ved oppstart.

Lavterskeloppfølging

Ungdommer som får tilbud om oppfølging på lavterskel er de ungdommene som tar kontakt selv - på oppsøkende eller gjennom andre kanaler. Deres venner eller pårørende kan også formidle ungdommen til oss. Dessuten blir ungdommer henvist fra samarbeidspartnere som skoler, konfliktrådet, politiet, kriminalomsorgen, voksentjenester i kommunen, BUP med flere. Innholdet i oppfølgingen kan bestå av praktisk hjelp, psykososiale samtaler og helsehjelp, diverse programmer, deltakelse i en gruppe, eller i en kombinasjon av det nevnte. Det er også mulig for ungdommer med vedtak å benytte seg av tilbud som i utgangspunktet tilhører våre lavterskeltilbud.

I 2025 fikk 151 individer oppfølging i form av et lavterskeltilbud. Dette er en økning på ti personer fra 2024. Alder oppgitt i figur 4 er beregnet ved utgangen av 2025. Gjennomsnittsalderen for brukere av lavterskeloppfølging økte fra 18,3 år i 2024 til 19,4 år i 2025. Kjønnfordelingen i 2025 var 67,5 % gutter og 32,5 % jenter, som sammenlignet med 2024 betyr en liten nedgang på jentesiden.. Fordelt på bydeler er ungdommene representert slik: Østbyen (50), Heimdal (36), Lerkendal (35),

Midtbyen (24), samt seks ungdommer fra utenbys eller med ukjent bosted (UFB).

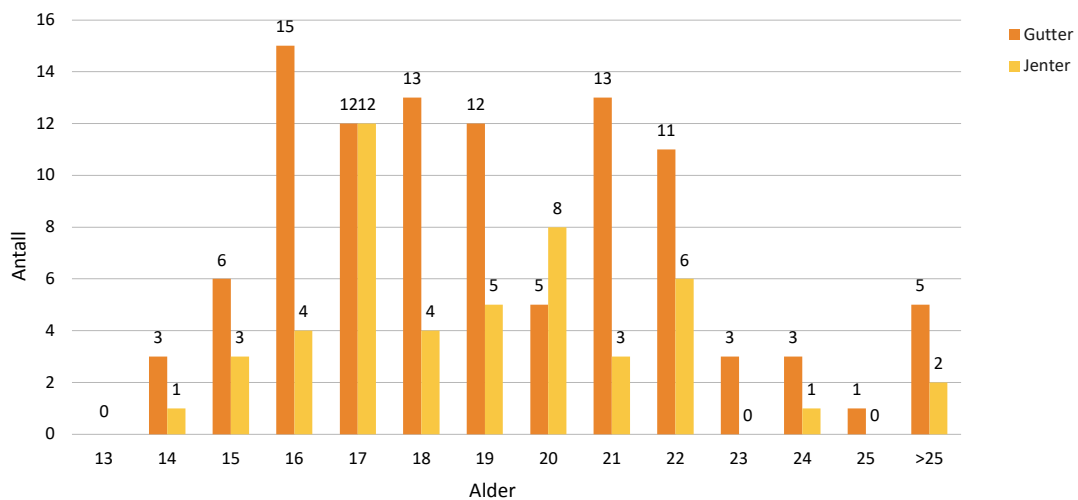
Økningen i antall unge brukere som møtes gjennom oppsøkende virksomhet, gjenspeiles også i tallene for lavterskeloppfølgingen. Dette henger sammen. De tre pilarene i oppsøkende arbeid og oppsøkende tjenester består av kontaktetablering gjennom oppsøkende arbeid, initiering av sosial endring og sosial støtte gjennom oppfølgingsarbeidet (Åkerblom et al., 2026, Andersson, 2013). Når vi altså treffer flere unge ute, resulterer i økende grad i formell oppfølging 'inne'. Slik bidrar oppsøkende arbeid til å senke terskelen for kontakt med hjelpeapparatet både inn til Uteseksjonen, men også til andre relevante tjenester, når vi henviser videre.

I 2025 utgjorde aldersgruppen 14–17 år 48 % av mottakerne for lavterskeloppfølging, en markant økning fra 34 % i 2024. Blant disse er 17-åringene den største aldersgruppen med en jevn kjønnsfordeling, mens 16-årige gutter er den enkeltgruppen med flest brukere i 2025. Til sammenligning var de to største aldersgruppene i 2024 20- og 21-åringene.

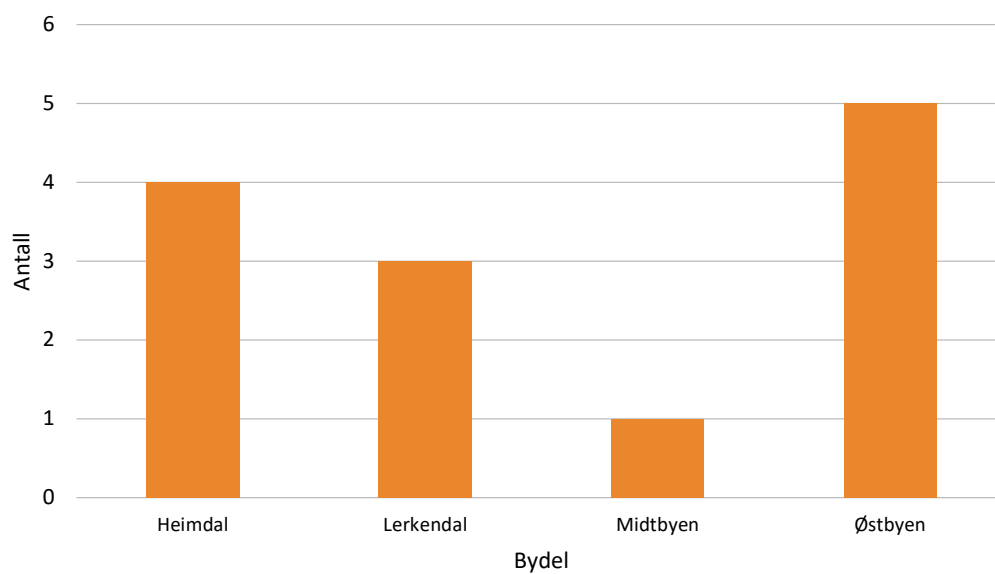
Endringene kan ha sammensatte årsaker, men årets data gir ikke grunnlag for en entydig forklaring. Vi konstaterer likevel med tilfredshet at tjenestene når ut til et bredt aldersspenn, særlig ettersom lavterskelarbeidet i stor grad er basert på frivillighet.

Figur 4: Lavterskeloppfølging 2025 fordelt på alder og kjønn

Figur 5: Guttegruppe - bydelstilhørighet 2025

To spesielle former for lavterskeloppfølging i 2025

Guttegruppa i Uteseksjonen har tradisjon og selv om det første kullet gikk av stabelen allerede i 2008, er tilbudet populært den dag i dag. At en av miljøterapeutene tidligere var gutt i guttegruppa selv, og at gruppeledelsen består av en ung-til-ung formidler som også er tidligere deltaker, er sikkert ingen ulempe for å skape kontinuitet.

Guttegruppa er et sosialpedagogisk gruppetilbud for gutter med varierende bakgrunn. Miljøterapeutene bruker fotball, mat og seg selv i det miljøterapeutiske arbeidet for å danne et lag og fremme ungdommenes personlige vekst i en kollektiv setting.

Deltakerne som er registrert i fagsystemet kommer fra alle bydeler i Trondheim (se figur 4) og er aldersmessig sammensatt som følgende 15 år (1), 16 år (5), 17 år (6) og 18 år (1).

I 2025 har guttegruppa hatt 31 gruppekvalder. Dette har resultert i 347 individuelle deltakelser og oppslutningsprosenten anser vi, tatt i betraktning guttenes utgangspunkt samt at aktiviteten er frivillig og voksenorganisert, som svært høy. To av den harde kjernen på 12 gutter hadde 100 % oppmøte i 2025. Ti av guttene møtte mer enn 80 % av gruppekvaldene, og den laveste oppmøteprosenten lå på på høye 74 %. Dessuten hadde gruppen 21 besøkende som var med en eller noen få ganger.

Mestringskapital - et jobbtilbud ved siden av skolen og om sommeren

Mestringskapital har fått mye plass og er godt beskrevet i årsrapporten for 2023/2024. Suksessen fortsetter også i 2025, med økt mannskap for å håndtere etterspørselen etter Uteseksjonens jobbtilbud som er todelt i Sommerjobbprosjektet og helårsprosjektet Mestringskapital. I dag veileder fire ansatte i Uteseksjonen i ulike omfang ungdom gjennom alle faser av jobbtilbudet slik at ungdommer kan oppleve mestring, samle første arbeids erfaringer, bygge CV og knytte første kontakt til næringslivet.

I 2025 akkumulerte 38 sommerjobbere og 34 Mestringskapital-ungdommer (deltid ved siden av skolen) til sammen rundt 7000 arbeidstimer. Ungdommene var aldersmessig spredd mellom 14 og 23 år. Samlet sett var andelen av jenter med 28 % noe lavere i år enn i 2024.

Mestringskapital er en unik inngang til å få kontakt med ungdommer og for ungdom et prosjekt som er håndfast og relevant fra første betalte time; et vinn-vinn-prosjekt for begge parter.

Dette hadde ikke vært mulig uten både ressursene vi får til å kunne drive prosjektet samt et mangfold av bedrifter i Trondheim som tok imot ungdommene. Bedriftenes sosiale engasjement har vært avgjørende for et vellykket år i Mestringskapital. Et spesielt takk går derfor til alle Mestringskapital-bedrifter! <3

Oppfølgingsarbeid med vedtak

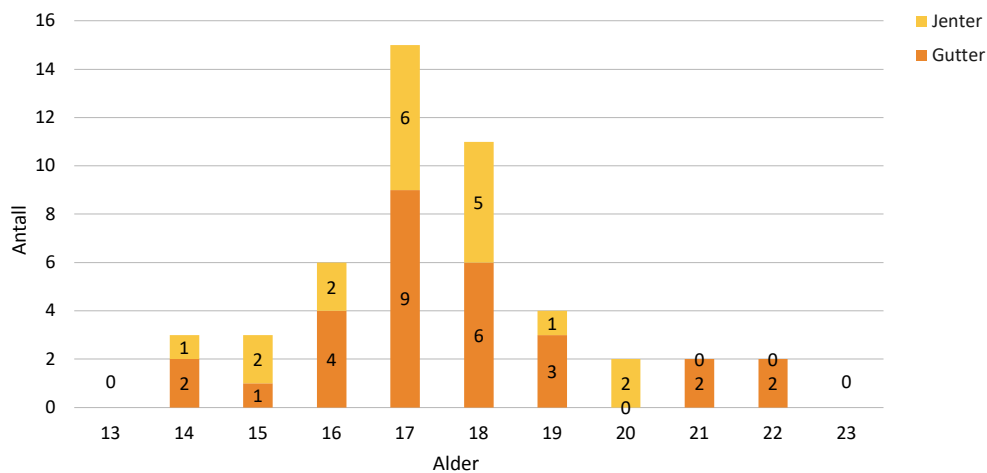
I 2025 har Uteseksjonen til sammen fulgt opp 48 vedtak etter barnevernsloven (figur 6). 34 vedtak ble utført etter § 3-1 Frivillig hjelpetiltak, og 14 vedtak ble utført etter § 3-6 Hjelpetiltak til ungdom over 18 år, som i folkemunne kalles 'ettervern'.

Før vi går dypere inn i tallmaterialet, vil vi minne om at alderen til individene i rapporten av tekniske årsaker er oppgitt ved utgangen av 2025. Dette byr på tekniske utfordringer når vi publiserer tall om vedtak. Vedtak forholder seg til datoen en ungdom fyller 18 år og ikke til den 31. desember av inneværende år. Derfor er det viktig å poengtere at en 18-åring i statistikken vår kunne ha vedtak både etter § 3-1 (under 18 år) og etter § 3-6 (over 18 år) i løpet av 2025. Dette gjør også at ungdommene blir gjort litt «eldre» i statistikken vår. Får vi eksempelvis et vedtak på en 12-åring som fyller år senere, i samme år, vises vedkommende i statistikken som 13-åring.

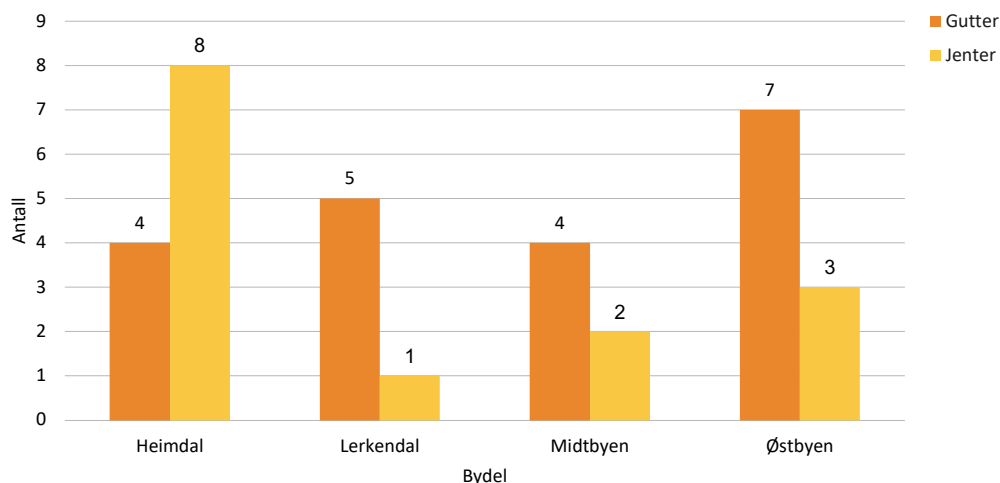
Nevnte 48 vedtak er fordelt på 45 individer, det vil si at tre ungdommer fikk videreført vedtaket på frivillig hjelpetiltak (under 18 år) som hjelpetiltak til ungdom over 18 år i 2025.

Figur 6: Alle individer med vedtak etter alder og kjønn i 2025

Figur 7: Bydelsfordeling alle barnevernvedtak 2025

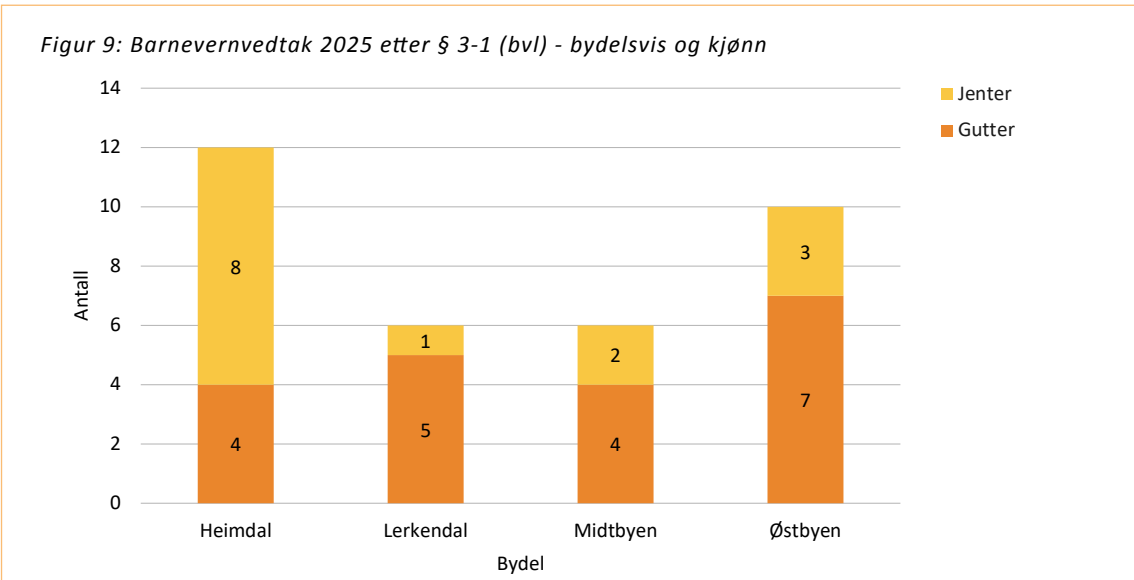
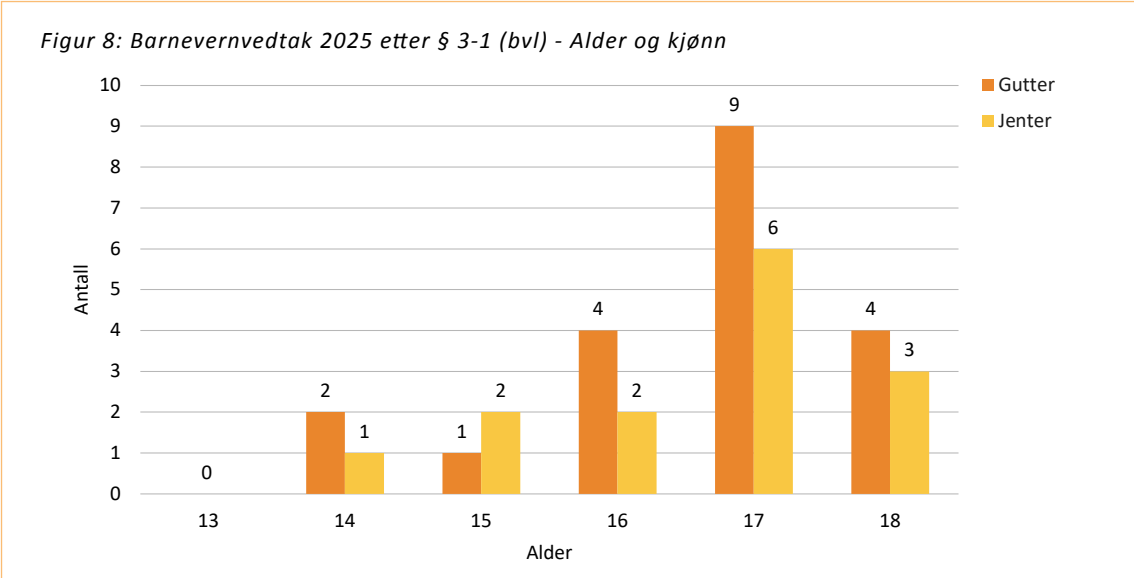

Vedtak om frivillige hjelpetiltak har gått ned fra 41 vedtak i 2024 til 34 vedtak i 2025. 20 gutter fikk denne typen vedtak og 14 jenter. Jenter står dermed for 41 % av alle frivillige hjelpetiltak i 2025 (figur 8). Her ser vi en liten andelsvis økning på rundt 12 % til i fjor. Aldersgjennomsnittet for alle frivillige hjelpetiltak lå i 2025 på 16,6 år. Den største aldersgruppen i 2025 er 17-åringene. Dette er en tydelig forflytning av den største gruppen til høyre i grafen sammenlignet med 2024.

Endringene tyder på flere forhold. For det første mottok Uteseksjonen ikke like mange vedtak i den yngste gruppen. Videre ble flere vedtak av de yngste ungdommene avsluttet etter forholdsvis kort tid. Fra elleve 15-åringene i 2024, hadde bare seks 16-åringene i 2025 et vedtak hos oss⁴. Samtidig mottok vi forholdsvis mange vedtak av 17-åringene i 2025. I 2024 hadde vi åtte vedtak på 16-åringene, mens antallet av 17-åringene med vedtak steg til 15 stykk i 2025 - altså sju nye vedtak eller flere.

Den bydelsvise fordelingen ser vi i figur 9.

⁴ Hvis det ikke skjer noen endringer i vedtak, flytter seg antallet av vedtak fra året før til inneværende år til neste aldersgruppe - eksempelvis vil elleve 15-åringene i 2024 tilsvare elleve 16-åringene i 2025.

Ettervernsvedtakene (Bvl §3-6 hjelpetiltak for ungdom over 18 år) var stabile i årene 2022 til 2024. I 2025 registrerer vi en nedgang fra 22 til 14 vedtak totalt. Disse var kjønnsmessig fordelt på 5 jenter og 9 gutter. Gjennomsnittsalderen for alle unge voksne med ettervernsvedtak var 19,9 (jenter 19,6 år/ gutter 19,0 år). Dette tilsvarer en liten økning i alder på 0,3 år fra 2024. I 2025 var jentene for første gang på flere år eldre enn guttene.

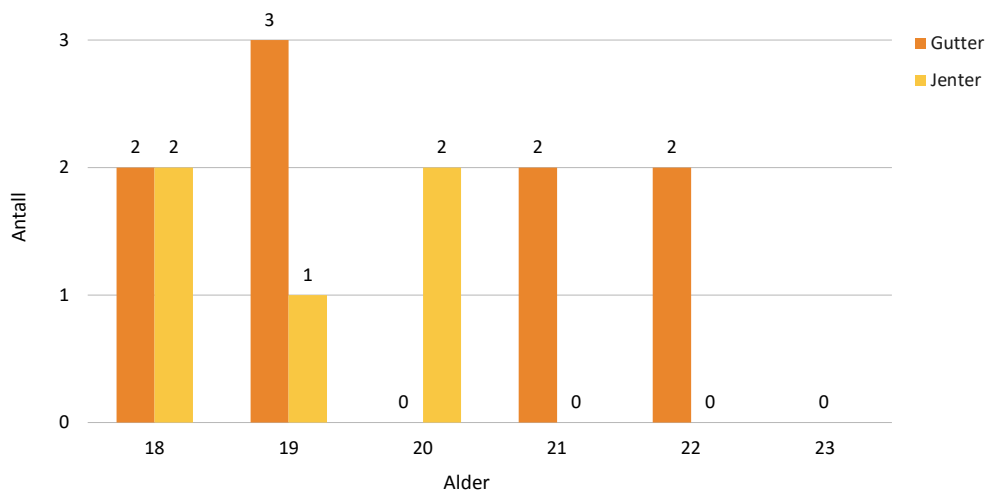
Den bydelsmessige fordelingen av ettervernsvedtak vises i figur 10.

Tendenser i vedtaksarbeidet

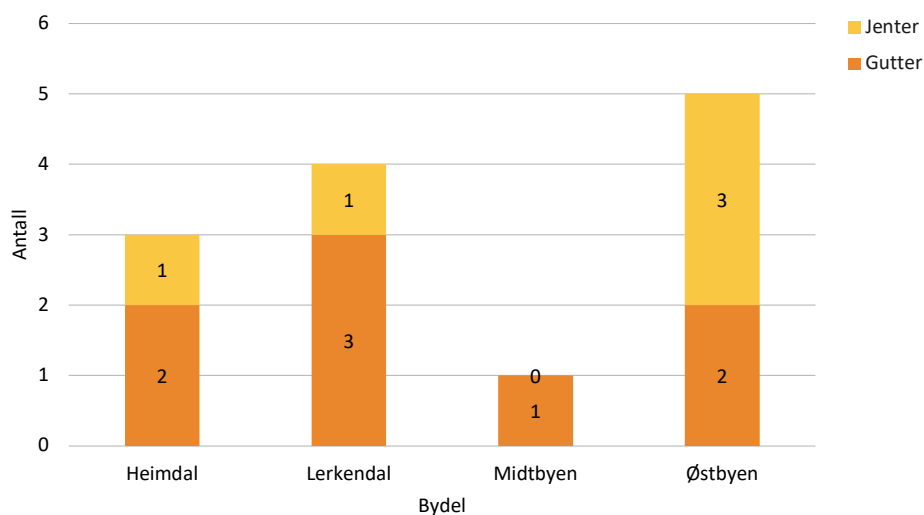
2025 indikerer nok ikke svært store endringer til de to foregående år. Vi mottar et bredt spekter av vedtakssaker. Ofte er utfordringsbildet kompleks, med noen unntak. Noe som kanskje har endret seg, er hastigheten i hvor raskt en uheldig utvikling skyter fart. En nokså subjektiv opplevelse er at det gjerne tar 18 måneder fra vi vet om eller får kontakt med en ungdom til hen oversendes til oss med vedtak. Selv om inntrykket er subjektivt, virker det som i senere tid at både rusatferd og forfletting i kriminalitet ofte akselererer i større grad i løpet av disse 18 måneder enn før.

Figur 10: Ettervernsvedtak 2025 etter §3-6 (bvl) - alder og kjønn

Figur 11: Ettervernsvedtak 2025 etter § 3-6 (bvl) - bydelsvis og kjønn

For 2025 registrerte vi en total nedgang av antall vedtak der Uteseksjonen var tiltaksutfører, uttrykt i tall så vi en reduksjon på 15 vedtak sammenlignet med 2024. Er dette positivt eller negativt? Eller blir det feil å tenke på en slik måte?

Generelt sett vil nok alle være enige i at det ikke er et mål om å fatte flest mulige vedtak, eller å utføre flest mulige. Videre bør tiltak som knyttes til et vedtak matche både med personen/familien som har rett på vedtak samt ha karakteristika som kan svare på utfordringsbildet i saken.

Det er utfordrende å gi en entydig forklaring på den tallmessige nedgangen i vedtaksarbeidet for 2025. Vi observerer imidlertid en parallell mellom Uteseksjonens tall og den generelle utviklingen i Trondheim kommune. Antall vedtak kategorisert som «tiltak for å styrke barnets utvikling» i løpet av året for aldersgruppen 0–17 år i kommunen sank fra 685 i 2024 til 501 i 2025⁵, noe som tilsvarer en reduksjon på cirka 27 %. Uteseksjonens tall følger denne «trenden», med en nedgang på 23 % for aldersgruppen under 18 år, og 24 % for det totale antallet vedtak.

⁵ <https://www.ssb.no/statbank/table/13939>

Rent tallmessig er det rimelig å anta at Uteseksjonens vedtaksvolum har en korrelasjon med det generelle antallet vedtak som fattes og oversendes til oss for utførelse. Et spørsmål man kan stille seg i den sammenheng er: Hvilken betydning vil en nedgang i vedtakstallet i Trondheim på sikt ha for lavterskeloppfølging i Uteseksjonen - vil behovet for lavterskeltjenester øke?

Våre opplevelser og observasjoner både fra oppsøkende arbeid og den økte kompleksiteten i mange av lavterskeloppfølgingene våre, leder oss til å tenke at diverse problemområder som også berører barnevernsfeltet, ikke har blitt mindre med årene.

For å være ryddig skal det sies at vedtakstallene for Trondheim i løpet av 2023 for «tiltak for å styrke barnets utvikling» så kraftig, kanskje en naturlig økning fra 500-tallet til 926 vedtak. Slik sett kan det se ut som om vedtakstallet i 2024 og 2025 går tilbake til «normalen», men så ser vi det vi ser, og det virker meningsfullt å tenke på både rettsikkerhet til innbyggerne og tjenesteutvikling i Trondheim - både for vårt vedkommende og for det kommunale tjenestetilbudet i sin helhet.

Det er også på sin plass å sette spørsmål ved tjenestene vi leverer - for å bli bedre. Naturligvis kan nedgangen av oversendte vedtak også skyldes at andre tiltak i 2025 har vært bedre tilpasset ungdommenes behov, eller at andre tjenester har hatt den nødvendige spisskompetansen i gitte enkeltsaker. Uavhengig av de bakenforliggende faktorene i 2025, jobber Uteseksjonen kontinuerlig med å sikre relevans gjennom dynamisk tjenesteutvikling, mangfold i staben, høy tilgjengelighet, fleksibilitet og kunnskapsbasert praksis.

Blikket til 2026

Året 2024 opplevde vi som turbulent og for 2025 håper vi at vi får konsolidert oss etter alle endringer internt, slik at vi kan tilby kvalitet i tjenesten uavhengig om ungdom søker hjelp selv, eller om de blir henvist gjennom vedtak og lignende dokumenter.

Med noen flere ansatte, men også et høyt antall ungdommer på oppfølging totalt sett og mange ungdomstreff på oppsøkende, var også 2025 et innholdsrikt år. For 2026 gjelder det å få enda bedre oversikt over U15-gruppa. Forhåpentligvis klarer vi å nøste opp i aktiviteten rundt parkeringskjellerne og inntaket av svært potente rusmidler.

Fra 2026 får Trondheim tre robuste oppsøkende tjenester: Utekontakten Østbyen, Utekontakten Heimdal og Uteseksjonen. Dette er resultatet av et langvarig arbeid for å sikre at barn og unge møter hjelpeapparatet der de er, når de trenger det – ofte etter skoletid og utover kvelden.

Samtidig må vi anerkjenne at ungdommens liv i stor grad utspiller seg digitalt. Mange er til stede på nett store deler av døgnet, og vi ser et kritisk behov for spesialiserte, kommunale tjenester på disse plattformene. Ikke alle som har behov for støtte, er synlige i bybildet. I 2026 må Trondheim derfor etablere en profesjonalisert digital tilstedeværelse. Dette krever dedikerte ressurser og spisskompetanse for å møte ungdom der de er, gi støtte på digitale flater og gjøre veien til hjelp mindre krevende for de som finner det vanskelig å oppsøke fysiske tjenester. Vi blir gjerne med i et løft av digitalt oppsøkende arbeid i tiden fremover.

Referanser:

Andersson, B. (2013). Finding ways to the hard to reach—Considerations on the content and concept of outreach work. *European Journal of Social Work*, 16(2), 171–186. <https://doi.org/10.1080/13691457.2011.618118>

Sitter, M. D. & Seifried, A. M. (2026). Lovgrunnlag for dokumentasjon og deling av informasjon i oppsøkende arbeid. I N. H. A. Røkkum, A. O. Stenersen (Red.), *Gatenær: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (s. 93-110). Fagbokforlaget.

Åkerblom, K. B., Ness, O., Solhaug, S., Bertheussen, L. E., Jensen, M. R., og Heimburg D. V. (2026): Oppsøkende tjenester for barn og unge - en kunnskapsoppsummering. KORUS. <https://korus.no/publikasjoner/oppsoekende-tjenester-for-barn-og-unge-en-kunnskapsoppsummering>

NASJONAL OG REGIONAL SATSING FOR OPPSØKENDE ARBEID MED BARN OG UNGE

– om et engasjement som må ta slutt og en satsing som ikke må det

Vebjørn Stokke Brækken
Fagutvikler

Begge Uteseksjonens fagutviklere, Matz Seifried og Vebjørn Brækken, har siden september 2024 vært frikjøpt fra sine stillinger i Uteseksjonen i hhv 60% og 40% for å jobbe ved KORUS Midt.

Kompetansesenter for rusfaget, KORUS, får hvert år sitt oppdrag fra Helsedirektoratet, gjennom et såkalt «tildelingsbrev», og fra 2024 bevilget Helsedirektoratet 12.5 millioner i året til KORUS for en nasjonal satsing på det de i tildelingsbrevet har kalt «Oppsøkende virksomhet særlig rettet mot barn og unge».

Målet har vært å etablere et nasjonalt kompetansemiljø som skal utvikle faglige føringer og metodikk. De skal legge til rette for faglige nettverk i alle de 7 KORUS-regionene. Hver region fikk tildelt midler tilsvarende 1 hel stilling, mens KORUS Oslo fikk et eget ansvar for å lede innsatsen nasjonalt.

KORUS Midt har ansvar for Trøndelag og Møre og Romsdal fylke, og i likhet med noen av de andre langstrakte regionene fikk Midt ekstra midler pga kostnadene som skyldes store avstander.

For noen som er vant til hektiske og uforutsigbare dager på Uteseksjonen, der ingen dag er lik, har det føltes som luksus med eget stille kontor og ikke minst tid til å fordype seg i fag og nerding på oppsøkende metodikk. Så da bør det vel ha kommet noe fornuftig ut av innsatsen også:

På nasjonalt plan har arbeidet bestått i å skape en overordnet ramme for det oppsøkende arbeidet, der hensikten har vært å legge til rette for at feltet skal tilby gode faglig forankrede og likeverdige tjenester til målgruppen, uansett hvor i landet man er bosatt. Som et ledd i dette arbeidet har NTNU Wellfare fått i oppdrag av KORUS å lage en oversikt over det kunnskapsgrunnlaget som allerede finnes på feltet. Altså en sammenstilling av tilgjengelig kunnskap fra både forskning, eksisterende praksis på feltet og målgruppens syn på, og behov for tjenestene som allerede leveres. Dette er samlet i denne rapporten: <https://korus.no/aktuelt/direkte-kunnskapsoppsummering-oppsoekende-arbeid>

¹ Gatener er Norges nasjonale konferanse for oppsøkende arbeid med Kompetansesenter for rusfaget (KORUS) som hovedarrangør.

² Tekstlink til jubileumsfilmen - <https://www.youtube.com/watch?v=zymfjMduAvw>

Det nasjonale arbeidet har også resultert i en ny fagbok for det oppsøkende feltet som har fått tittelen *Gatenær*. Den lanseres, passende nok, under gatenærkonferansen i april 2026. Det er verdt å nevne at Uteseksjonens leder, Camilla Wright, har bidratt med et kapittel om ledelse i boken og vår fagutvikler, Matz Seifried, har bidratt til kapitlet om dokumentasjon i oppsøkende tjenester.

20 år er gått siden boka «Ute/Inne» kom. Den dekker mange aspekter ved både oppsøkende metodikk og oppsøkende tjenesters virke. Likevel har det vært etterspørsel etter en ny bok som kunne brukes som pensumlitteratur til profesjonsutdanningene. Nå er den endelig her. Håpet er at det vil kunne gi et løft til hele feltet, og at de sosialfaglige utdanningsinstitusjonene tar litteraturen om oppsøkende metodikk inn i pensumet på grunnutdanningene.

Vi to utskremte gatearbeidere som plutselig ble rådgivere har hatt det travelt på lokalt nivå også. Det første vi gjorde var å besøke alle tjenestene i Trøndelag fylke for å høre om arbeidet de gjør og forsøke å finne ut hvor skoen trykker. Vi oppdaget fort at mange av tjenestene vi besøkte hadde et stort utviklingspotensial på dokumentasjonsområdet. Få hadde gode systemer for å registrere og dokumentere hva de gjorde, og de som faktisk dokumenterte opplevde ofte at informasjonen de samlet inn ikke ble etterspurt i andre deler av kommunen. Vi satte derfor tidlig i gang med å utvikle vårt eget verktøy som små tjenester kunne ta i bruk for å kvalitetssikre henvendelser og oppfølgingsarbeid. Med dette verktøyet får brukerne mulighet for å lage statistikk som gir grunnlag for å si noe om hvor etterspurt tjenesten er, og da kan de selv måle når og hvor de får mest ut av innsatsen som legges ned. Denne har vi gitt opplæring og støtte på, til de tjenestene som ikke hadde et dokumentasjonsverktøy fra før.

Parallelt med at vi startet arbeidet på KORUS ble også «Oppsøkende tjenester» nevnt spesielt i veiledningen til øremerkede kommunale rusmidler som Statsforvalteren var satt til å administrere. Flere kommuner som ikke hadde oppsøkende tjenester fra før ble plutselig interessert i metodikken og gjennom tilskuddsordningen fikk de muligheten til å fylle et hull i tiltakskjeden i kommunen. En del av arbeidet vårt har derfor bestått i å veilede SLT-koordinatorer og kommuneledelse med søkna-

der om kommunale rusmidler. Vår nabokommune Malvik var en av kommunene som fikk etablert en utekontakt med litt større relasjon.

I Ålesund kommune er de ved inngangen til 2026 godt i gang med planlegging av en ny utekontakt for første gang på nesten 20 år, og akkurat som med Malvik kommune har KORUS blitt invitert inn for å hjelpe dem i gang med både dokumentasjon, tjenstedesign, faglig påfyll og støtte i oppstartsfasen. Ålesund kommune har en imponerende satsing på gang der den nye Utekontakten blir en spydspiss i det forebyggende ungdomsarbeidet. Min spådom er at flere kommuner vil se i Ålesunds retning i årene som kommer - som et eksempel på gode sammenhengende tjenester for ungdom.

Også i Trondheim kommune har det skjedd store ting, nå har vi fått to søsterorganisasjoner i egen by. Utekontakten på Heimdal var først ute, mens vi fikk klarsignal for en utekontakt på Østbyen rett før årsskiftet. Også her har vi hatt, og vil fortsette å ha, en rolle i arbeidet med tjenesteutvikling av utekontaktene.

For mange år siden hadde vi et nettverk av oppsøkende tjenester i Trøndelag, der vi besøkte hverandre og arrangerte fagdager både i Verdal, på Stjørdalen og i Trondheim. Den gangen var det Uteseksjonen i Trondheim som var motoren i nettverket. Dette nettverket døde etter hvert ut, men i og med denne satsingen har vi igjen klart å blåse liv i det - denne gangen med KORUS ved spakene. Vi valgte å dele det opp i 2 separate fylkesvise nettverk og har arrangert både fysiske samlinger i Trondheim og Ålesund i tillegg til flere digitale samlinger.

Vi har fått tilbakemeldinger på at det har vært viktig, kanskje spesielt for de mange små tjenestene, med en mulighet til å møte andre som både jobber på lignende måter og som møter de samme utfordringene som en selv. Svært mange kommuner har dårlig økonomi og dermed også få muligheter til å sende ansatte på kurs eller konferanser for å få inspirasjon, så et nettverk der man kan dele gode ideer, hente inspirasjon og diskutere fag har vært etterspurt lenge. Nå ser dessverre KORUS Midt sin økonomiske situasjon dårlig ut for året vi går inn i, så vi kan risikere at det kan bli et magert år for fysiske møter for feltet i regionen. Noe som selvsagt er beklagelig.

I løpet av 2026 er også vårt engasjement i KORUS over. Siste arbeidsdag på KORUS vil være 30. juni 2026. Etter hvert tar KORUS selv roret i den videre satsingen, men Uteseksjonen i Trondheim ønsker å være, og er ønsket som en partner i det videre arbeidet for feltet i region Midt.

Og uansett tilgjengelige midler står det heldigvis to strålende medarbeidere klare for å ta over stafettpinnen videre. Katrin Øien har lang fartstid i KORUS-sammenheng og har samarbeidet godt med Uteseksjonen og flere andre oppsøkende tjenester i regionen siden 2014. Henrik Johansen har vært det oppsøkende feltets mann i Møre og Romsdal helt siden starten av prosjektet samtidig som han har hatt en hånd på rattet i implementeringen av FACT-satsingen.

Vi ønsker Katrin og Henrik all mulig lykke til i det videre arbeidet for oppsøkerne i Midt-Norge.

Vebjørn Brækken
Snart 100% Uteseksjonist igjen

Foto: Matz Seifried

MELLOM STØY OG STILLHET – FOREBYGGING I PRAKSIS

Refleksjoner fra oppsøkende arbeid med ungdom

**Maria Allansdatter
Eilertsen**
Oppsøkende miljøterapeut

Tonje A. Kraft
Teamleder
Utekontakten Heimdal

Ungdomstiden beskrives ofte som en tid for utforskning, tilhørighet og gradvis selvstendighet. Samtidig vet vi at det er i denne perioden sårbarhet kan forsterkes, utenforskap kan få feste, og rus og kriminalitet kan bli mestringsstrategier. I dette landskapet arbeider Uteseksjonen og Utekontakten med forebygging. Forebyggende arbeid handler ofte om å være oppmerksom på det som ikke ropes høyest, men som hviskes i det stille.

Vi ønsker med denne teksten å utforske hvordan miljøterapeutisk arbeid og relasjonsbygging kan forstås som en sentral del av det forebyggende arbeidet i oppsøkende ungdomsarbeid. Gjennom refleksjoner vi har gjort oss fra praksis, belyser vi hvordan relasjon og tilstedeværelse kan bidra til å fange opp utfordringer tidlig. Samtidig undersøker vi hva som utfordrer oss som miljøterapeuter, og hva som egentlig er jobben vår.

Miljøterapi forbindes ofte med institusjon og døgnbehandling. I oppsøkende ungdomsarbeid er miljøterapi imidlertid også en grunnleggende arbeidsmåte. Men hva er egentlig miljøterapi? Ifølge Det store Norske Leksikon er definisjonen på miljøterapi følgende:

Miljøterapi er en systematisk og gjennomtenkt tilrettelegging av miljøets psykologiske, sosiale og materielle/fysiske betingelser i forhold til individets og gruppens situasjon og behov. Hensikten med miljøterapien er å fremme individets muligheter for læring, mestring og personlig ansvar.

Å være til stede der ute hvor ungdom oppholder seg, er en del av vår arbeidshverdag. Det å ta i bruk ungdommens egne arenaer som del av det miljøterapeutiske arbeidet hjelper oss å nå fram til de som kanskje ikke passer inn i kommunens mer formelle kontorer. Vi oppholder oss på ungdommenes egne arenaer, hvor de er mer tilpasset miljøet, mer avslappet og mindre på vakt. Det klassiske samtalerommet med et par stoler, et bord og kaffekopper blir en mindre del av miljøterapien. Noe som over tid kan skape større tillit til tiltaket og fremme relasjonsbygging.

Det reiser også et viktig spørsmål: Hvordan kan vi ta oss tid til å bygge tillit, samtidig som vi arbeider forebyggende nok til at ungdomstiden ikke forsvinner i rus og kriminalitet? Å skynde seg sakte blir en vesentlig del av relasjonsarbeidet. Vi kan ikke «redde» hele ungdomstiden, men vi kan gi ungdommene en erfaring med stabile og trygge relasjoner til voksne. Selv om atferden vedvarer i en periode, kan relasjonen bli det som består. Det åpner opp for at nettopp denne relasjonen muliggjør endring senere. Selv om vi som hjelpere gjerne ønsker at atferden skal forsvinne, må vi ta oss tid til å forstå utfordringene før vi forsøker å fjerne dem. Hva gir for eksempel rusen ungdommen, som vi ikke kan tilby?

“ Rusmiddelbruk og kriminalitet oppstår sjelden i et tomrom.

For noen kan rus gi en midlertidig pause fra tankekjør, uro eller vonde følelser. For andre kan tilhørighet til et risikofylt miljø gi en opplevelse av fellesskap, beskyttelse eller verdi som de savner i andre deler av livet. Handlinger som samtidig fører til nye problemer kan derfor forstås som forsøk på å håndtere en vanskelig livssituasjon. Samtidig gjør rusmiddelbruk og kriminalitet forebygging mer krevende. Det skaper usikkerhet, både for ungdommen selv og for systemene rundt. Bekymring øker og behovet for handling melder seg raskere. Når rus er til stede, blir det vanskeligere å holde rommet åpent for det utforskende og lyttende. Handlingspresset øker, og kan komme i veien for det relasjonelle arbeidet som er vårt viktigste verktøy ute på gata.

Konsekvensene av handlinger knyttet til rusmiddelbruk og kriminalitet kan være alvorlige, både for ungdommen selv og for andre. Samtidig blir det viktig å rette oppmerksomheten også mot det ungdommen forsøker å mestre gjennom disse handlingene. At man skal skynde seg sakte betyr ikke at man skal være passiv, men at man bruker tid på å bygge relasjon, før intervensjon. At man tilbyr stabilitet før kravene kommer, og at man bytter ut konfrontasjon med nysgjerrighet rundt situasjonen. Ved å bygge relasjoner med mål

om å skape forutsigbarhet og allianse over tid, kan behandlingen starte med relasjonen og ikke tiltaket. Uteseksjonen og Utekontakten er i sin kjerne tiltak som benytter seg av relasjoner. Relasjoner som gjør det mulig å ta i bruk miljøet rundt ungdommen for å fremme mestring og muligheter for læring. Dette igjen kan fremme både tiltak og forebygging.

Forebygging er vanskelig å måle. Utfordringen med forebygging er jo nettopp at vi måler suksess ut ifra at noe ikke har skjedd. Da er det ikke så lett å vite om forebyggingen har hatt effekt når det oppstår situasjoner som skaper stor uro. Mange vi har snakket med ser ungdom som ruser seg og gjør kriminelle handlinger og tenker at kriminalitet er lik straff, og rusmiddelbruk er lik tvang for å få slutt på det. Ved å se på bruken av miljøterapi i et forebyggende perspektiv, ser vi hvordan måten vi jobber med de utfordringene som ikke nødvendigvis skaper mest støy, gjør bildet mye mindre svart-hvitt, og heller mer nyansert.

Selv om det er de utfordringene som lager mest støy som ofte får mest oppmerksomhet, merker man hvordan forebygging fungerer når utfordringer som ligger bak atferden fanges opp. Erfaringer fra oppsøkende tjenester viser også at ungdom selv løfter frem relasjonskvalitet som den viktigste faktoren i kontakten med hjelpetjenester. Ungdom beskriver særlig betydningen av voksne som lytter, er tilgjengelige og møter dem uten å dømme (Åkerblom et al., 2026).

Nettopp slike relasjoner kan åpne rom for samtaler om det som ellers blir stående usagt, og dermed bidra til å fange opp utfordringer på et tidlig tidspunkt. Budskap om ensomhet, konflikt i hjemmet og press knyttet til skole. Temaer som rykter, skam og følelsen av å være alene i en by fylt av mennesker, blir i en uortodoks variant av hviskeleken forsiktig stilt inn i fokus og nyttiggjort i det videre arbeidet.

I Uteseksjonen og Utekontakten følger vi opp ungdommer som har svært ulike behov og temaer de ønsker å ha fokus på. Det er både positive og negative sider ved det å ha en arbeidsdag fylt med oppgaver som kommer i alle former og omfang. Det gjør arbeidet med mennesker spennende og variert, men det kan også bli vanskelig å finne roen til å ta seg tid til å lytte og forstå og gå veien med

ungdommene i det tempoet de har kondisjon til å tåle. Forebygging handler i stor grad om å finne ut hva som er kjernen bak uttrykkene som lager mye støy. Det krever at vi som hjelpere bruker tid på å finne ut hvordan ungdommene ønsker at hverdagen og fremtiden skal se ut og hvordan vi kan komme oss nærmere det.

Vi er de fleste enige i at forebygging bør skje lenge før de mest synlige problemene utvikler seg. Å ha tid, rom og tilgjengelighet for å ta de utfordringene som ikke alltid synes så godt utenpå på alvor, blir dermed viktig. Sammenhengen mellom det usynlige og det synlige kan være vanskelig å forstå, men svært betydningsfull å oppfatte. Det som gjør vondt på innsiden, kan over tid komme til uttrykk gjennom handlinger som vekker bekymring fra omverdenen. Men skal ungdommens situasjon forstås helhetlig, må det være rom for å være nysgjerrig på begge deler. Dette rommet blir vårt ansvar å forvalte riktig. Og å balansere på en måte som gjør at ungdommen henger med og systemet ikke raser for fort avgårde. I dette arbeidet kan vi til tider oppleve å bli en motsats for de som roper

høyest etter rask endring. Det innebærer å tørre å stå sammen med ungdommen her og nå, mens det som ikke alltid er synlig kommuniseres i ulike former og utfordrer oss til å forstå.

Forebygging basert på det som hviskes i det stille kan ha stor betydning. Det er en tekstmelding etter en ukes stillhet. Det er et lite valg som gjør utfallet annerledes. Det er tillit bygd over tid, med skritt som er usynlig utenfra. Det er tilstedeværelse til å se disse skrittene. Det er en ungdom som vil innom for et kort måltid, men som blir en stund og prater. Det er en telefonsamtale når rommet ungdommen sitter i er helt mørkt og lommelykten ligger igjen ute.

Som miljøterapeuter må vi også tåle ambivalens. Selv om ønsket om hjelp kan være til stede, vil det også være avvisning der samtidig. Vi må tåle at ungdommen ikke alltid velger oss, og at vi ofte står i spennet mellom relasjon og grensesetting. Hvem sin uro styrer tiltaket nå, og i hvem sitt tempo arbeider vi? Man kan også undre seg over om systemet er rigget med et tidsperspektiv som ikke alltid går hånd i hånd med ungdommens utvikling.

Når systemet har frister og rapporteringskrav, befinner ungdommen seg ofte i en lengre og mer uforutsigbar utviklingsprosess. Vi arbeider i mellomrommene hvor små møter oppstår, og hvor aktiviteter sammen med ungdom gjør at vi kommer i posisjon til å anerkjenne ungdommens utfordringer uten å legitimere handlingen.

Noe av det viktigste i det forebyggende arbeidet kan derfor ligge i å stoppe opp ved det som ikke umiddelbart ser dramatisk ut. Å lytte lenge nok til at ungdommen selv kan definere hva som er vanskelig. Når støyen tar mest plass, er det utfordrende å ikke bli aktivert og handlingsklar. Spørsmålet blir om vi av og til bør skjerme oss litt for bråket når det brøles som verst, slik at vi kan fortsette å holde fast på det vi hørte når ungdommen hvisket i det stille.

Kanskje ligger noe av det mest virksomme forebyggende arbeidet nettopp i disse stille øyeblikkene. I relasjonene som bygges uten for mye forventninger, men som over tid gir ungdom erfaringer med voksne som blir stående. Ikke fordi vi handlet raskest, men fordi vi ble værende lenge nok.

Kilder

Åkerblom, K. B., Ness, O., Solhaug, S., Bertheussen, L. E., Jensen, M. R. & Von Heimburg, D. (2026). *Oppsøkende tjenester for barn og unge: En kunnskapsoppsummering*.

Det store norske leksikon. Miljøterapi.

<https://snl.no>

I GOT 99 PROBLEMS AND PATRIARCHY IS ALL OF THEM!

Azra Halilovic
Minoritetsrådgiver

Vi lever i en tid hvor stadig mer av verdens mørkere strukturer blir synlige.

Kriger utspiller seg i sanntid på telefonene våre. Vi ser sivile rammes, byer legges i ruiner og etnisk rensning foregår, og massive menneskerettighetsbrudd diskuteres åpent i offentligheten. Samtidig blir maktstrukturer synligere gjennom rettssaker, dokumenter og avsløringer – nettverk av overgrep og utnyttelse som i årevis har vært kjent av noen, men snakket lite om. Det kan være lett å se på disse hendelsene som helt separate: krig ett sted, overgrepssaker et annet, politiske konflikter et tredje. Men under mye av dette ligger de samme grunnleggende mekanismene.

Makt. Kontroll. Hierarkier.

Og veldig ofte: patriarkalske strukturer. Selv om patriarkat ofte forstås som «menns herredømme», er det i moderne sosiologi beskrevet som et system av stive forventninger som kan være begrensende og undertrykkende for både kvinner og menn. Begge kjønn tvinges inn i trange bokser. Når samfunnet definerer hva som er «naturlig» for en mann eller kvinne, mister individet friheten til å definere seg selv. Patriarkatet fungerer dermed som et hierarki der alt som regnes som «feminint» som omsorg, sårbarhet, samarbeid rangeres lavere enn det «maskuline» som makt, kontroll, konkurranse – uavhengig av hvem som utøver egenskapene. Vi vet også at patriarkat, kapitalisme og makt er tett sammenvevde systemer som ofte forsterker hverandre. Flere Samfunnsvitere og feministiske teoretikere, argumenterer for at kapitalismen er avhengig av patriarkalske strukturer for å fungere effektivt.

Foto: Anne Kari Risom Olsen

Strukturer der noen menneskers liv, kropp eller valg anses som noe andre har rett til å kontrollere. Når vi snakker om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, kan det virke som et helt annet fenomen enn krig eller globale maktstrukturer. Men mekanismene som ligger under, har ofte fellestrekk. I patriarkalske systemer knyttes familiens ære og status til særlig kvinners og jenters oppførsel. Samtidig forventes det ofte at gutter og menn skal beskytte denne æren – noen ganger gjennom kontroll, overvåking eller sanksjoner mot egne familiemedlemmer. Resultatet kan være liv som blir mindre frie. Ungdom som ikke får delta i fritidsaktiviteter. Unge som må leve dobbeltliv. Kjærlighet som må skjules. Frykt for konsekvenser dersom man bryter forventningene. Dette er ikke bare historier fra andre steder i verden. Dette er også historier vi møter her i Trondheim. På Uteseksjonen møter vi ungdom som navigerer mellom ulike forventninger – fra familie, miljøer og storsamfunn. Mange klarer det godt. Men noen opplever et sterkt press, der kontrollen over livene deres blir for stor. Det som samtidig skjer i tiden vi lever i, er at mer av dette kommer frem. Flere unge forteller. Flere tør å sette ord på det de opplever. Flere fagpersoner vet hva de skal se etter. Det er ikke nødvendigvis fordi fenomenet er nytt. Men fordi stillheten rundt det sakte brytes. Det betyr at arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold ikke bare handler om å håndtere enkeltsaker. Det handler også om noe større. Om å utfordre strukturer som begrenser menneskers frihet. På den måten er dette arbeidet også en del av en bredere kamp mot undertrykkende patriarkalske systemer – systemer som finnes i ulike former over hele verden, og som påvirker liv fra globale maktstrukturer til relasjoner i familier. For å forstå undertrykkelse er det helt avgjørende å se at patriarkalske strukturer er ikke noe som bare finnes ett sted i verden, eller i bestemte kulturer. De finnes i ulike former i nesten alle samfunn – også i vestlige samfunn som vårt eget. Historisk har også våre samfunn vært bygget på sterke patriarkalske normer: hvor menn hadde juridisk og sosial makt over kvinner, hvor kvinners seksualitet ble kontrollert, og hvor familiens rykte og moral var tett knyttet til kvinners oppførsel. Mange av disse strukturene har blitt utfordret gjennom tiår med likestillingskamp, lovendringer og sosiale bevegelser. Men sporene finnes fortsatt og en backlash er noe vi kan merke der likestilling og likeverd blir stadig utfordret i samfunnet i dag. Vi ser det i vold

i nære relasjoner. I seksuell utnyttelse og maktmisbruk. I forventninger til kjønn, kontroll over kropp og seksualitet.

Patriarkatet tar ulike former, men grunnmekanismene er ofte de samme: hierarkier der noen gis større rett til å definere og kontrollere andres liv. Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er ett av de tydeligste uttrykkene for slike strukturer. I disse systemene knyttes familiens ære ofte direkte til særlig jenters og kvinners oppførsel: hvordan de kler seg, hvem de er sammen med, hvem de forelsker seg i, og hvilke valg de tar for sin egen fremtid. Samtidig blir også gutter fanget i rollene systemet krever av dem – som kontrollører, beskyttere og bærere av familiens rykte. Konsekvensene kan bli alvorlige. Ungdom som ikke får delta i fritidsaktiviteter. Unge som må overvåke søsken. Liv som leves i skjul for å unngå sanksjoner. Trusler, tvang eller frykt for å bli sendt ut av landet. Dette er situasjoner vi møter i arbeidet vårt. Samtidig er det viktig å forstå at mekanismene bak ikke er helt fremmede for samfunnet rundt oss. Også her finnes forestillinger om ære, kontroll og kjønnsroller – bare i andre former. Derfor handler arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold ikke bare om å forstå bestemte miljøer. Det handler også om å utfordre bredere strukturer som begrenser menneskers frihet. Hver gang en ungdom opplever litt mer handlingsrom, litt mer trygghet og litt mer frihet til å leve sitt eget liv, utfordrer vi også de strukturene som bygger på kontroll, ære og frykt. Og det er, i seg selv, et lite skritt mot et friere samfunn.

Når vi snakker om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er det viktig å huske at dette handler også om hvilke verdier et samfunn bygger på, om hvem som får bestemme over et menneskes liv og om hvor mye frihet vi faktisk mener at unge mennesker skal ha. For når vi ser på verden rundt oss – på kriger, maktmisbruk, overgrep og systemer som holder mennesker nede – ser vi igjen og igjen de samme mønstrene: kontroll over kropp, over valg, over identitet, forankret i patriarkalske strukturer som definerer hvem som har makt, og hvem som forventes å underordne seg. Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er en del av dette bildet. Og derfor er arbeidet mot det også noe mer enn å hjelpe enkeltungdom i vanskelige situasjoner. Det er arbeid for frihet. For selvbestemmelse. For retten til å leve sitt eget liv. Hver gang en ungdom

tør å fortelle hva de står i. Hver gang en voksen ser signalene og våger å spørre. Hver gang en ung person opplever at det finnes alternativer, støtte og handlingsrom – da skjer det noe viktig.

Strukturer som bygger på kontroll, ære og frykt opprettholdes i stor grad av stillhet. Når stillheten brytes, begynner også strukturene å bevege seg. Det er nettopp dette vi ser mer av i tiden vi lever i: at ting som lenge har vært skjult, ikke lenger får være helt skjult. Det er som om vi kan ane at bakom alt det grusomme som foregår ulike steder i verden, brytes stillhet. Vi ser tilfeller der de en gang mektige blir stilt til ansvar for ugjerninger gjort tidligere og i det skjulte. You can run but you can not hide! Vi aner en endring. Det er som om rettferdigheten, gjennom all urett, hvisker til oss om å ikke miste det etiske kompasset i oss. Kompasset som forteller om undertrykkelse og urettferdighet. Kompasset som viser oss undertrykkende strukturer.

Arbeidet vårt er kanskje lite i den store sammenheng. Vi stopper ikke kriger. Vi endrer ikke verdenspolitikken. Men hver dag bidrar vi til noe som er grunnleggende for et fritt samfunn: at unge mennesker får litt mer rom til å være seg selv, ta egne valg og forme sine egne liv. Og noen ganger er det nettopp slik de store endringene begynner. Ikke i de store talene eller de store systemene, men i møtet mellom mennesker. I relasjoner. I små øyeblikk hvor noen får litt mer frihet enn de hadde dagen før.

UNGDOM, RADIKALISERING OG KRIMINALITET:

Komplekse utfordringer uten klare løsninger

Live Næss

Koordinator for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme / oppsøkende miljøterapeut

Radikalisering og voldelig ekstremisme har fått økt oppmerksomhet i Norge de siste tiårene, ikke minst fordi vi som samfunn har erfart konsekvensene av terror. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) trekker frem i sine rapporter en økt bekymring for at barn og unge ned i 12-års alderen er aktive deltakere i ekstreme nettsamfunn, som konsumenter og produsenter av propaganda, voldsvideoer og ekstreme holdninger. Det er også aktører som aktivt forsøker å rekruttere unge og sårbare mennesker til sitt verdisyn gjennom propaganda og noe som kan beskrives som digital grooming (PST, 2026).

Forskning viser imidlertid at mekanismene som kan føre ungdom inn i radikaliserings, i stor grad ligner dem vi kjenner fra annen kriminalitet. Individuelle sårbarheter, sosiale forhold og påvirkninger fra alternative miljøer virker sammen på komplekse måter. Dette gjør radikaliserings til en del av et større kriminalitets- og utfordringsbilde, der årsaker og løsninger sjeldent er entydige.

Uteseksjonen er en tjeneste som jobber nettopp med å oppsøke og følge opp ungdommer i sårbare livssituasjoner, men sitter ikke med hele «sannheten» om ungdomsliv eller enkeltungdommer. Radikalisering og ungdomskriminalitet kan i denne sammenhengen forstås som et *wicked problem* som kjennetegnes av uklare problemdefinisjoner, sammensatte årsaker og manglende fasitsvar (Bjørge og Gjelsvik, 2015). Ingen enkelttjeneste sitter med nok informasjon, virkemidler eller handlingsrom til å løse utfordringen alene. Ungdomskriminalitet og radikaliserings er sammenvevd med andre sosiale utfordringer som utenforskap, marginalisering, og mistillit til voksne og myndigheter. Dette gjør kriminalitet umulig å «løse» fullstendig, men gjennom godt samarbeid med ungdommen og ulike tjenester, kan det begrenses gjennom en mer helhetlig innsats.

For oss som møter ungdom i Trondheim handler det om et ønske om å bidra til at hver enkelt får mulighet til et verdig liv. Hva nå det innebærer for ungdommen det gjelder. Samtidig utfordres vi av at det ikke finnes tydelige forklaringer på hvorfor ungdommer ender der de gjør. Selv om vi vet mye om ulike risikofaktorer, er det vanskelig å peke på tydelige årsakssammenhenger. De fleste ungdommer med risikobelastninger havner verken i kriminalitet eller i et radikaliseringsløp. Det finnes ingen entydig profil, og utviklingsløpene er ulike.

Dette utfordrer oss i tjenesteutvikling og i nasjonale og kommunale strategier. Vi forventes å jobbe kunnskapsbasert, effektivt og med målbar effekt, noe som jeg i utgangspunktet mener er både riktig og nødvendig. Det som uroer meg er når målstyringen og metoden blir den «beste løsningen» uten å ta hensyn til ungdommenes egenart eller egne opplevde behov. Et sentralt tegn ved et *wicked problem* er at kunnskapsgrunnlaget kan være usikkert på bakgrunn av kompleksiteten rundt alle faktorene som spiller inn.

I min masteroppgave *Det er aldri bare en bekymring for ekstremisme* (2025), så jeg på hva erfarne sosialarbeidere anså som viktige elementer for å lykkes i forebygging av ekstremisme hos ungdommer som var i et radikaliseringsløp. Et gjennomgående funn var at relasjonsarbeid og individuelt tilpasset oppfølging var nødvendig for at ungdommen selv skulle starte et endringsarbeid. Sosialarbeiderne håndterte kompleksiteten gjennom tillit, fleksibilitet og langsiktig oppfølging. I stedet for å «løse» radikalisering, arbeidet sosialarbeiderne med å redusere risiko, bygge på ressurser og styrke ungdommens tilknytning til samfunnet.

Et annet sentralt funn var betydningen av samarbeid. Ingen aktører har tilstrekkelig oversikt eller virkemidler alene. Det krever samarbeid mellom tjenester som utekontakt, skole, barnevern, politi, og ikke minst ungdommen selv (Næss, 2025). Dette trekkes frem som en klar suksessfaktor ved et *wicked problem*. For å forebygge godt trengs flere aktører inn, og de må samarbeide godt.

Kompetansesenteret for rusfeltet (KORUS) kom nylig med en kunnskapsoppsummering om oppsøkende tjenester for barn og unge. Rapporten trekker frem hvordan oppsøkende tjenester møter ungdommer i risikosoner preget av marginalisering og tilknytning til uformelle miljøer. Mange ungdommer opplever manglende tilhørighet til mer etablerte samfunnsarenaer, og søker i stedet fellesskap i alternative miljøer. Rapporten peker også på at utfordringen til ungdommen ikke må ses på isolert, men at problembildet er sammensatt og inkluderer en hel rekke ulike utfordringer. De trekker også frem behovet for fleksible og relasjonsbaserte tilnærminger, og at standardiserte tiltak har begrenset effekt i møte med komplekse livssituasjoner (KORUS, 2026).

Radikalisering bør ses i sammenheng med andre former for utenforskap og kriminalitet. Overganger mellom ulike risikomiljøer er ikke uvanlig, og at ungdommer kan gå fra et liv med kriminalitet og rus til å bli del av et ekstremistisk miljø, er et kjent fenomen (Bjørge & Gjelsvik, 2015). Det betyr ikke at kriminalitet fører til ekstremisme, men at de underliggende mekanismene i stor grad er overlappende.

Hvis vi tar på alvor at ungdomskriminalitet og radikalisering er et *wicked problem*, innebærer det også å erkjenne at utfordringene aldri vil bli helt borte. Men de kan påvirkes. Vi må etterstrebe å bidra til bedre liv til hver enkelt ungdom vi møter, og alltid møte hver ungdom som en person fremfor et problem. Innsats preget av relasjon, tillitsbygging, skreddersøm og inkludering er sentralt på tvers av problemområder. Vi i oppsøkende tjenester jobber hver dag etter disse prinsippene, og sammen med alle dere andre gode samarbeidspartnere kan vi sammen bidra til bedre liv for ungdommer og en tryggere by.

Referanser:

Bjørge, T., & Gjelsvik, I. M. (2015). *Forskning på forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus*. (Norwegian research on the prevention of radicalisation and violent extremism: A status of knowledge) (8278081174).

Kompetansesenteret for rusfeltet (2026). *Oppsøkende tjenester for barn og unge: En kunnskapsoppsummering*.

Næss, L. (2025). *Det er aldri bare en bekymring for ekstremisme* (Masteroppgave, NTNU).

LILLEBROR SA JEG PUSTED FOR
TUNGT NÅR JEG SKAL SOVE. MEN NÅR
PAPPA VÅKNER SKRIKENDE OM NATTA,
SOVER DE ANDRE BARNNA GODT.

”
PAPPAS TRAUMED FØD TOZTUR

VI HØSTER DET VI SÅR, HÅPER VI HAR STELT BRA MED AVLINGEN I ÅR!

Gaute W. Olsen
*Byomfattende ungdoms-
koordinator for rus- og
kriminalitetsforebygging*

De står der på Torget, City syd, på gatehjørnet og utenfor butikken. Hettegenseren eller den skinnende Moncler-jakka dratt over ansiktet. Blikket flakker. Alltid på vakt. Mot purken. Mot noen. Mot rivaler. Mot verden. Vi kaller de «kriminelle» og «narkiser». Men hva om sannheten er tyngre? Hva om de egentlig er fanget i et system som knuser dem? Har de usynlige kjeltringer? Hva om de er ofre for menneskehandel?

Du tenker kanskje: «Valgene dine, din egen feil». Regjeringens nye strategi mot menneskehandel slår fast: Vi har sovet, langt og lenge. Vi har sett på mens unge blir utnyttet rett foran øynene våre. Menneskehandel handler ikke bare om kvinner i prositusjon eller billig arbeidskraft. Det handler om kynisk utnyttelse av unge som allerede har det tøft.

Hvem er disse ungdommene? De kommer fra skyggesiden. De har kanskje slitt med psyken. Kanskje har de ruset seg for å døvye noe. Kanskje kom de alene til Norge, uten noen som passet på. Eller kanskje de bare var ensomme. Leter etter venner. En familie. Tilhørighet.

Og så kommer det noen. En «venn». En «kjæreste». Kanskje til og med en onkel eller storesøster. De tilbyr penger. Respekt. En plass og sove. En plass og høre til. «Vi tar vare på deg».

Det er løgn. Det er rekruttering.

Vi har endelig våknet i denne bedriften Norge AS. Vi ser det nå. Stadig flere unge presses inn i kriminelle miljøer. De tvinges til å pushe pakker, stjele, rane, stikke og slå. Det ser ut som de har valgt det selv. Men se nærmere.

Noen ganger er det vold. Knyttnever. Trusler. Men ofte er det noe annet. Gjeld som aldri blir borte. Trusler mot lillesøster hjemme. Psykologisk manipulasjon. «Du skylder meg». Du kan aldri betale tilbake. «Men hvis du gjør dette en gang til...»

De sitter fast. I en gjeld de aldri tok opp. I en jobb de aldri søkte.

Menneskehandel til tvangsarbeid er den verste formen for arbeidslivskriminalitet. For disse ungdommene er «arbeidet» å være kriminell. De er ofre som blir oversett fordi vi ser forbrytelsen, ikke barnet bak. De er usynlige. De har ingen stemme. Og de tørr ikke ringe de blå. Fordi de er redde for straff, represalier og å miste det eneste de har.

En mikroanalyse av oljebergets strategi avslører mildt sagt noen forbedringspunkter. Innsatsen er fragmentert. Det er hull over alt. De sentrale

førstelinjetjenestene trenger verktøy for å skille en ungdom som har gjort noe galt fra et barn som blir utnyttet.

Dette skal ikke være noen feelgood-artikkel der vi slår oss på brystet med munnen full av kvikklunsj og ribbefett. Dette er og skal være ubehagelig. Vi må skjerpe oss. Samordne. Beskytte. Se forbi hettegenseren og Moncler-jakka. Se forbi kriminaliteten. Se barnet. Se offeret. For i skyggelandet er ingenting som det ser ut. «Dealern» på hjørnet er kanskje en fange.

FRA STORBY TIL MELLOMSTOR BY

– erfaringer fra oppsøkende arbeid med ungdom i sårbare livssituasjoner

**Dilara Karabulut
Al Mousawy**
Oppsøkende miljøterapeut

Hensikt med artikkelen

Hensikten med denne artikkelen er å belyse mine erfaringer fra arbeid med ungdom i sårbare livssituasjoner i Trondheim, sett i lys av tidligere arbeidserfaring fra Oslo. Rapporten har som mål å synliggjøre likheter og forskjeller i ungdomsmiljøer, samt reflektere over hvordan faktorer som tilhørighet, relasjoner og oppvekstmiljø påvirker ungdoms livssituasjon og utvikling. Videre er formålet å bidra med refleksjoner som kan styrke det forebyggende arbeidet og gi grunnlag for videre faglig utvikling.

Erfaring fra tidligere arbeid

Før jeg startet i Uteseksjonen i Trondheim, arbeidet jeg som koordinator i Oppfølgingsteam 10–23 i Bydel Gamle Oslo. Her jobbet jeg tett med ungdom i risikosonen for kriminalitet og rus, med hovedvekt på strukturert og langsiktig individuell oppfølging.

Arbeidet innebar tett samarbeid med blant annet barneverntjenesten, politiet, skolen, kriminalomsorgen, familier og frivillige aktører. Gjennom dette arbeidet fikk jeg en dypere forståelse av hvor komplekse ungdoms livssituasjoner kan være, og hvor avgjørende relasjoner og koordinert innsats er for å skape endring.

Erfaringer og refleksjoner

Før jeg flyttet til Trondheim, hadde jeg andre forventninger til ungdomsmiljøene og utfordringsbildet enn det jeg møtte i praksis. Som oppvokst i Oslo, og med erfaring fra arbeid på Østkanten, hadde jeg en forestilling om at utfordringer knyttet til rus, kriminalitet og utenforskap ville være mindre fremtredende i en mellomstor by.

Gjennom arbeidet i Uteseksjonen har jeg imidlertid fått et mer nyansert bilde. Jeg har møtt ungdom i Trondheim som lever i sårbare livssituasjoner, hvor psykisk uhelse, rus, kriminalitet og utenforskap er en del av hverdagen.

En sentral forskjell fra mitt tidligere arbeid er at jeg i Trondheim jobber både oppsøkende og med individuell oppfølging. Dette har gitt meg et langt bredere perspektiv. Der jeg tidligere møtte ungdom gjennom etablerte tiltak, møter jeg nå ungdom på deres egne arenaer – ofte tidligere i en utvikling der utfordringene ennå ikke har blitt like omfattende.

Denne kombinasjonen har gitt meg en dypere forståelse av ungdommenes livssituasjon, og tydeliggjort hvor viktig tidlig innsats og relasjonsbygging er.

Likheter i risikofaktorer blant ungdom På tvers av Oslo og Trondheim fremstår mange av risikofaktorene som like. Ungdom i risikozonen kjennetegnes ofte av:

- Lav skolemestring og høyt fravær
- Ustabile eller belastede familiesituasjoner
- Manglende tilgang til trygge voksne
- Lav deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter
- Psykiske helseutfordringer
- Erfaring med barnevernstiltak

Dette understreker at ungdomskriminalitet og utenforskap i stor grad er knyttet til relasjonelle og strukturelle forhold, heller enn geografisk tilhørighet alene.

Forskjeller i ungdomsmiljøer

Selv om utfordringene i stor grad er like, kan de komme til uttrykk på ulike måter. I større byer som Oslo ser man i større grad etablerte miljøer og tydelige grupperinger. I Trondheim fremstår ungdomsmiljøene ofte som mindre synlige og mer fragmenterte.

Dette kan bidra til at utfordringer i større grad blir «skjult» og ikke nødvendigvis oppdages like tidlig. Erfaringene har gjort meg mer bevisst på betydningen av oppsøkende tilstedeværelse og kontinuitet i arbeidet.

Sted, tilhørighet og identitetsutvikling

Disse erfaringene kan også forstås i lys av mitt masterprosjekt «Norsk, utlending eller begge deler?», hvor jeg undersøkte ungdom med flerkulturell bakgrunn som vokser opp i ulike deler av Norge.

Et sentralt funn var at identitet i stor grad formes i samspill med omgivelsene, og gjennom hvordan man blir møtt og definert av andre. Faktorer som hudfarge, språk, navn og religion fungerer ofte som synlige markører og kan påvirke opplevelsen av tilhørighet. Samtidig viste studien at det ikke nødvendigvis er oppvekststed alene som har størst betydning, men hvilke relasjoner og fellesskap ungdom inngår i, og hvorvidt de opplever anerkjennelse.

Dette kjenner jeg igjen i arbeidet mitt i Uteseksjonen. I møte med ungdom i Trondheim ser jeg hvordan opplevelsen av å bli sett, forstått og anerkjent har stor betydning for trivsel, utvikling og mulighet for endring. Flere ungdommer står i et spenn mellom hvordan de selv opplever sin identitet, og hvordan de blir møtt av omgivelsene. Dette kan påvirke både selvforståelse og tilhørighet.

For meg har dette tydeliggjort hvor avgjørende relasjonsarbeid er. I det oppsøkende arbeidet er tillit og anerkjennelse ofte selve inngangen til videre oppfølging og endringsarbeid.

Sentrale læringspunkter fra praksis

Det siste året har gitt flere viktige læringspunkter:

- Relasjonsarbeid og tillitsbygging tar tid, men er avgjørende.
- Kombinasjonen av oppsøkende arbeid og individuell oppfølging gir en mer helhetlig forståelse.
- Oppsøkende tilstedeværelse gir unik innsikt i ungdomsmiljøer.
- Tidlig innsats kan ha stor betydning for videre utvikling.
- Tverrfaglig samarbeid er nødvendig for å lykkes.
- Ungdoms opplevelse av tilhørighet er en nøkkelfaktor i forebygging.

Avsluttende refleksjon

Overgangen fra Oslo til Trondheim har gitt meg nye perspektiver og utfordret flere av forventningene jeg hadde i forkant. Jeg trodde jeg skulle møte mindre av de utfordringene jeg kjente fra Oslo, men har i stedet sett at mye av det samme også finnes her – bare på andre måter og i mindre synlige former.

Det som har hatt størst betydning for meg, er at jeg nå jobber både oppsøkende og med individuell oppfølging. Denne kombinasjonen har gitt meg en mer helhetlig forståelse av ungdommenes liv. Det å møte ungdom der de er, samtidig som man følger dem over tid, gir et helt annet innblikk i hva de faktisk står i.

Jeg har blitt enda tryggere på at relasjoner er det viktigste vi har i dette arbeidet. Tillit tar tid, men er helt avgjørende for å kunne bidra til endring. For mange ungdommer kan det å bli sett og møtt på en god måte være det første steget videre.

Samtidig har jeg fått en tydeligere forståelse av hvor viktig det er å se ungdom i sammenheng med omgivelsene rundt dem. Utfordringer handler sjelden om én ting alene, men om flere forhold som henger sammen. Dette gjør samarbeid på tvers av tjenester helt nødvendig.

Erfaringene dette året har gitt meg både faglig trygghet og motivasjon til å videreutvikle arbeidet. Jeg opplever at jeg står enda sterkere i møte med ungdom, og har fått en tydeligere forståelse av hva som skal til for å skape tillit og bidra til positiv utvikling.

Kilde

Karabulut, Dilara (2021): «Norsk, utlending eller begge deler? En studie av ungdom med flerkulturell bakgrunn som vokser opp på ulike steder i Norge»

UNGDOM I RANDSONEN

– betydningen av tidlig innsats i oppsøkende arbeid med fokus på «under 15»

Sondre Bach Leirvik
Oppsøkende miljøterapeut

Den siste tiden har Uteseksjonen sett et økende behov for å rette mer oppmerksomhet mot de yngre ungdommene i målgruppen. Erfaringer fra oppsøkende arbeid viser at ungdom helt nede i 12–14-årsalderen i større grad oppholder seg på arenaer og i miljøer der risikoen for negativ påvirkning er til stede. Vi ønsker å nå flere unge som ikke nødvendigvis har utviklet alvorlige utfordringer, men som beveger seg i miljøer, eller befinner seg i livssituasjoner der risikoen for negativ utvikling er til stede. Nettopp derfor representerer denne satsningen en viktig mulighet for forebyggende arbeid.

Arbeidet med ungdom under 15 år rettes mot ungdom i randsonen. Begrepet brukes gjerne om unge som ikke nødvendigvis er en del av et etablert risikomiljø, men som beveger seg i nærheten av, eller har relasjoner til miljøer som øker risikoen for negativ utvikling. Dette kan være ungdom som oppholder seg på arenaer hvor eldre ungdom med rus- eller kriminalitetsutfordringer også oppholder seg, eller som knytter relasjoner til personer som allerede er en del av slike miljøer. Samtidig kan de fortsatt ha sterke bånd til skole, familie eller fritidsarenaer. Nettopp denne dobbeltheten gjør U15 til et viktig forebyggende arbeid.

I oppsøkende arbeid kan det være i randsonen vi finner de største mulighetene for å påvirke utviklingen i positiv retning. Når ungdommene fortsatt potensielt har flere beskyttelsesfaktorer i livet, finnes det også større rom for å styrke disse før en negativ utvikling får feste. Dette gjør oppsøkende arbeid med de yngste ungdommene til en særs dagsaktuell og sentral del av det forebyggende arbeidet.

Tidlig innsats som forebyggende strategi

Økt innsats mot ungdom under 15 år fører til tidligere innsats. Helse- og sosialdirektoratet beskriver tidlig innsats som tiltak som settes inn så tidlig som mulig i et barns liv, eller så tidlig som mulig når et problem oppstår, med mål om å forebygge videre negativ utvikling.

Tidlig innsats handler ikke bare om alder, men også om tidspunktet i en utvikling. Når tegn til bekymring oppstår – enten det gjelder tilhørighet til miljøer, skolefravær eller økt risikoferd – er det avgjørende at voksne aktører er til stede og kan agere tidlig.

For oppsøkende tjenester betyr dette blant annet å være til stede på arenaer der ungdom faktisk oppholder seg. Det innebærer å bygge relasjoner over tid, bli kjent med ungdommene og deres nettverk, og utvikle en forståelse av hvordan miljøene fungerer. Når relasjonen etableres før problemer blir omfattende, kan terskelen for å oppsøke voksenkontakt, ta imot støtte eller hjelp, også bli lavere.

Tidlig innsats handler også om å skape handlingsrom. Når vi møter ungdom tidligere, finnes det større rom for dialog, støtte og justering av kurs. Det ligger også et økonomisk aspekt til stede i det man setter inn hjelpeapparatet etter at den negative utviklingen har fått utviklet seg for lenge. Dersom voksne først møter ungdom når utfordringene har blitt «for» alvorlige, vil tiltakene som kreves ofte bli mer omfattende og systemorienterte. Systemet rundt risikerer mange år med «brannslukking» over faktisk endringsarbeid og bedring av ungdommens liv.¹

Oppsøkende arbeid som metode

Oppsøkende arbeid er en sentral metode i arbeidet med ungdommene vi jobber inn mot. I motsetning til mange andre tjenester, som er basert på henvisninger, ventelister eller at ungdom selv oppsøker hjelp, innebærer oppsøkende arbeid at et nett av tverrfaglige fagpersoner aktivt beveger seg inn på ungdommens egne arenaer.

Oppsøkende arbeid kan beskrives som en metode der fagpersoner aktivt søker kontakt med personer eller grupper i deres egne miljøer, med mål om å etablere relasjon, tilby støtte og bidra til forebygging av sosiale problemer (KORUS).

I praksis betyr dette tilstedeværelse der ungdom møtes i hverdagen. I Trondheim vil dette være på torget, på kjøpesentre, ungdomsklubber på bydelene, i parker, parkeringshus eller ved kollektivknutepunkter. Det kan også være i nærmiljø og bydeler der ungdom samles etter skoletid.

Gjennom gjentatte møter over tid kan de som jobber oppsøkende bli kjent med ungdommene, observere dynamikken i miljøene og gradvis bygge tillit og relasjoner. Dette gir også en unik innsikt i utviklingstrekk i ungdomsmiljøene i sanntid.

Samtidig gir tilstedeværelsen mulighet til å møte ungdom i situasjoner der de ikke nødvendigvis selv opplever at de trenger hjelp. Den uformelle kontakten kan være avgjørende for at ungdom senere tar kontakt dersom de står i en vanskelig situasjon eller bare ønsker støtte som de kanskje har manglet tidligere.

En generasjon vi nesten mistet av syne

En viktig bakgrunn for satsingen på ungdom under 15 år er erfaringer fra spesielt den siste tiden. De yngre har alltid vært en del av mandatet til Uteseksjonen, men til tider kan det være viktig å sette en fot i bakken og se om vi gjør nok, også for de yngste. Det er fort gjort å bli låst fast i en rutine hvor de eldre som kanskje krever mer av oss, og som uttrykker dette tydeligst, opptar tiden vår på bekostning av de yngre ungdommene.

Uteseksjonens Oppsøkende tjenester har i stor grad fulgt ungdom som nå er eldre tenåringer eller unge voksne – ungdom vi har kjent over lang tid og som har hatt behov for tett oppfølging. Dette arbeidet er viktig og nødvendig, men ressursfordelingen har blitt en utfordring.

Når mye av kapasiteten brukes på etablerte målgrupper, kan de yngre ungdommene bli mindre synlige. Vi risikerer at det oppsøkende arbeidet rettes stadig mer mot langtommende problemer i stedet for å være i forkant.

Gjennom det oppsøkende arbeidet har vi derfor sett behovet for en mer målrettet innsats mot de yngste ungdommene. Ved å bli kjent med dem tidligere kan vi også forstå hvordan nye ungdomskull beveger seg inn i bybildet og hvilke relasjoner og miljøer som påvirker dem.

Samarbeid på tvers av tjenester

Arbeidet med ungdom i randsonen skjer ikke i et vakuum. En viktig forutsetning for å lykkes er tett samarbeid mellom ulike tjenester som møter barn og unge i hverdagen.

I Trondheim samarbeider Uteseksjonen blant annet med nærmiljøkontakter i bydelene, skoler, politi, samt andre oppsøkende tjenester som Ute for ungdom i Østbyen og Utekontakten på Heimdal. Samarbeidet gjør det mulig å dele observasjoner og bekymringer, samtidig som hver tjeneste bidrar med sin spesifikke kunnskap om ungdomsmiljøene.

¹ <https://www.ks.no/faqomrader/innovasjon/innovasjonsverktoy/utenfor-regnskapet/utenfor-regnskapet-er-lansert/>

“

Når ungdom opplever at voksne ser mer enn problemene, kan det også gjøre det lettere å ta imot støtte dersom behovet oppstår.

Skolene kan for eksempel sitte med viktig kunnskap om endringer i skolefravær eller trivsel, mens oppsøkende tjenester kan ha oversikt over hvilke miljøer ungdom oppsøker på fritiden. Når denne kunnskapen settes sammen, oppstår et mer helhetlig bilde av ungdommens situasjon.

Et slikt samarbeid handler ikke først og fremst om kontroll eller kartlegging av enkeltungdom. Snarere handler det om å identifisere utviklingstrekk i ungdomsmiljøene og å være oppmerksom på hvilke ungdommer som kan være i fare for å bli rekruttert inn i negative sosiale nettverk.

Rekruttering og relasjoner mellom yngre og eldre ungdom

En av utfordringene som har blitt tydeligere de senere årene, er hvordan relasjoner mellom yngre og eldre ungdom kan fungere som inngangsporter til mer belastede miljøer. For en 12- 13-åring kan det oppleves attraktivt å bli inkludert av eldre ungdom. Relasjonen kan gi status, spenning eller en opplevelse av tilhørighet. Det er ofte ikke økonomiske goder ved å knytte seg til et nettverk av eldre ungdom som trekker de yngste inn, men følelsen av å bli sett og av å være en del av en gruppe.

Samtidig kan disse relasjonene også innebære risiko. Eldre ungdom kan introdusere de yngre for arenaer eller aktiviteter som de ellers ikke ville oppsøkt. Dette kan handle om alt fra å oppholde seg i miljøer med rusbruk til å bli involvert i kriminalitet.

For oppsøkende tjenester skaper dette en særlig etisk kompleks situasjon. Mange av de eldre ungdommene som frekventerer i miljøene er ungdommer vi allerede kjenner gjennom tidligere oppfølging. Relasjonen til dem kan være etablert over flere år.

Det kan oppstå situasjoner der en oppsøkende arbeider står i samtale med en eldre ungdom man kjenner godt, samtidig som man ser at yngre ungdom trekkes inn i miljøet rundt dem. I slike situasjoner oppstår et tydelig etisk dilemma: Hvordan kan man beskytte de yngre ungdommene uten å bryte tilliten og relasjonen til de eldre?

Dette er ikke spørsmål med enkle svar. Ofte handler det om å bruke relasjonen til de eldre ungdom-

mene til å sette grenser eller uttrykke bekymring, samtidig som man forsøker å etablere kontakt med de yngre på en måte som ikke oppleves moraliserende eller kontrollerende. Det møter de ofte nok av ellers i hverdagen.

Etiske dilemmaer i praksis

Oppsøkende arbeid innebærer ofte å stå i situasjoner der hensyn må balanseres mot hverandre. Relasjonen til ungdom er selve fundamentet i arbeidet, men samtidig har fagpersoner et ansvar for å reagere når bekymringer oppstår.

Et eksempel kan være en situasjon der oppsøkere møter en gruppe yngre ungdommer i sentrum en sen kveld. Samtalen er uformell, og ungdommene fremstår i utgangspunktet som nysgjerrige og åpne. Etter hvert blir det likevel tydelig at de planlegger å møte en eldre ungdomsgruppe som vi kjenner godt fra før – et miljø der rus og kriminalitet er en del av hverdagen.

I en slik situasjon må man vurdere hvordan man best kan handle. Skal man forsøke å påvirke ungdommene til å velge en annen retning der og da? Skal man informere andre tjenester i etterkant? Eller skal man først og fremst bruke situasjonen til å etablere en relasjon, i håp om at kontakten kan utvikle seg videre? Hvor akutt er situasjonen?

Et annet dilemma kan oppstå når ungdom deler informasjon i fortrolighet. En ungdom kan fortelle om hendelser eller planer som vekker bekymring, men samtidig uttrykke et sterkt ønske om at informasjonen ikke deles videre. Oppsøkende arbeidere må da vurdere hvor grensen går mellom konfidensialitet og ansvar for å reagere.

Slike vurderinger krever både faglig kompetanse og kontinuerlig etisk refleksjon. I praksis skjer dette ofte gjennom drøftinger i teamene og med ledelse, der erfaringer deles og ulike perspektiver får komme frem.

Relasjon før system

Et sentralt prinsipp i arbeidet med ungdom under 15 år er å bli kjent med ungdommene før systemet (barnevern, politi o.l.) involveres i større grad. Dette handler ikke om å holde andre tjenester utenfor, men om å gi rom for relasjonsbygging før mer formelle tiltak settes inn.

For mange ungdommer kan oppsøkende tjenester representere en av de første voksne aktørene de møter utenfor skole og familie. Relasjonen kan derfor bli en viktig bro til andre hjelpetjenester dersom behovet oppstår.

Når ungdom opplever at voksne møter dem med nysgjerrighet og respekt, øker ofte sannsynligheten for at de selv tar initiativ til kontakt dersom noe blir vanskelig. I denne sammenhengen kan små møter få stor betydning. En kort samtale i en park eller på et kjøpesenter kan være starten på en relasjon som senere gjør det mulig å ta opp mer alvorlige temaer.

Å se hele ungdommen

I arbeidet med ungdom er det avgjørende å unngå at ungdom blir definert utelukkende gjennom bekymring eller risiko. Ungdom er mer enn situasjonene de står i, og de fleste ungdommer bærer samtidig på ressurser, interesser og relasjoner som kan fungere som viktige beskyttelsesfaktorer.

Oppsøkende arbeid handler derfor også om å anerkjenne disse sidene ved ungdommenes liv. Samtaler kan like gjerne handle om fritidsinteresser, skole eller hverdagslige erfaringer som om utfordringer. Gjennom slike møter kan oppsøkende arbeidere bidra til å styrke ungdommens opplevelse av mestring og tilhørighet.

Når ungdom opplever at voksne ser mer enn problemene, kan det også gjøre det lettere å ta imot støtte dersom behovet oppstår.

Veien videre

Arbeidet med ungdom under 15 år vil fortsette å være en viktig del av Uteseksjonens forebyggende innsats. Erfaringene så langt viser at tilstedeværelse, relasjon og samarbeid er avgjørende faktorer for å lykkes i dette arbeidet.

Ved å være til stede i ungdomsmiljøene, samarbeide tett med andre tjenester og samtidig opprettholde et tydelig etisk og faglig grunnlag, kan oppsøkende arbeid bidra til å styrke beskyttelsesfaktorer hos ungdom i randsonen.

Forebyggende arbeid handler i stor grad om timing. Om vi møter ungdom på riktig tidspunkt kan bli avgjørende. For noen kan det være et møte med en voksen som ser dem, lytter til dem og viser interesse – før utfordringene får vokse seg større.

Satsingen på ungdom under 15 år handler derfor ikke bare om å nå en «ny» målgruppe. Den handler om å være til stede tidligere i ungdommens liv, og om å sikre at flere får muligheten til å velge en positiv utvikling i sine viktigste utviklingsår, fremfor å bli dratt inn i risikofylte miljøer som kan være vanskelig å forlate..

Referanser

Helsedirektoratet (2018). *Tidlig innsats for barn og unge*.

Buudir – Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. *Forebyggende arbeid blant barn og unge*.

Folkehelseinstituttet. *Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer i barn og unges oppvekst*.

KoRus – Kompetansesenter rus. *Oppsøkende arbeid blant ungdom*.

KS: <https://www.ks.no/fagomrader/innovasjon/innovasjonsverktoy/utenfor-regnskapet/utenfor-regnskapet-er-lansert/>

TILLIT - UTESEKSJONENS USYNLIGE FUNDAMENT

Sara Wågan
Oppsøkende miljøterapeut

Vi som jobber i Uteseksjonen har stor tillit til ungdommene vi jobber med, og vi opplever at de også viser oss mye tillit. Da jeg høsten 2022 enda var fersk i avdelingen og ny i arbeidet med ungdomskriminalitet så jeg med store øyne på kontakten vi fikk med målgruppen og den tilliten de viste oss. Det ble tydelig for meg at vi var en avdeling blant få i systemet som noen av de mest sårbare og utsatte ungdommer og deres familier valgte å stole på. Jeg stilte meg spørsmål som: Hvorfor velger de som har aller mest grunn til å være skeptiske å åpne seg for oss? Hva er det som gjør at de stoler på oss? Hva har vi gjort for å fortjene at de viser oss denne tilliten?

Jeg sitter ikke med fasiten, men har gjort noen observasjoner og fått noen tanker siden den gang. Jeg tror ungdommene ønsker kontakt med, og støtte fra noen de kan stole på. Når de vi skal hjelpe også ønsker hjelp er det en stor fordel når vi etablerer og videreutvikler relasjoner til dem. Samtaler ungdommer imellom har gitt oss et godt rykte i de miljøene vi ønsker å nå. Så nå er det opp til oss å gjøre oss tilliten verdig.

Gjennom arbeidet til Uteseksjonen ser vi ungdommer som sliter og har utfordringer på flere arenaer i livet. Ungdommer som ønsker å lykkes, men som ofte ikke helt vet hvordan de skal få det livet de ønsker seg. Vi møter ungdommer som har lite tiltro til hjelpeapparatet, og som kanskje ikke ville søkt hjelp noe annet sted.

Jeg tenker det skyldes måten vi jobber på. Det har noe å si at vi er tilgjengelige på kveldstid, at vi bruker tid på ungdommene og gir dem sjanser, fokuserer på det positive ved dem og bygger relasjoner. Jeg mener vi gjør oss tilliten verdig ved å kontinuerlig gi ungdom grunner som gjør at de kan stole på oss.

Jeg ser det som en enorm fordel at de vi jobber med virkelig ønsker hjelp av oss, enten det er gjennom frivillig hjelpetiltak eller på lavterskel. Det at de og familiene deres ønsker vår hjelp er et godt utgangspunkt.

En god del av de vi jobber med har vi blitt kjent med gjennom andre ungdommer vi kjenner fra før. Det er et udiskutabelt kvalitetsstempel når ungdommene henviser sine egne til oss, når ungdommer kommer på døren med en kompis og sier «han her trenger også hjelp». De

som kjenner oss forstår at vi er der for ungdommer. For dem er vi ikke en spesialisert tjeneste med strenge rammer, vi er voksne de kan stole på til å hjelpe. Uansett hva det gjelder.

Uteseksjonen bygger opp tillit til ungdommer over tid. De ser oss ute og på skolen, de kan se at noen av oss får en klem av en de kjenner, de kan høre at vi har hjulpet andre ungdommer og de kan gjøre dem trygge på oss. Når de ser oss ute i det miljøet de oppholder seg i kan det øke kjennskapet til hva vi gjør og hvem vi er. De ser at vi kan være noen å be om hjelp fra. Dette fører til at ungdom tar kontakt selv og etterspør oss. De har da skjønt at vi er voksne som bryr oss, som ikke dømmer, som er tilgjengelig på deres tid og som noen de kjenner stoler på.

Overføringsverdien i at andre ungdom viser tillit til oss er dyrebar. Ungdommene våre tar ofte med seg en venn når de skal treffe oss, både i bli-kjent-fasen og underveis i oppfølgingen. Når den som bare «er med» ser at her er det noen å stole på, skjønner de at det finnes noen som er tilgjengelige og som de kan komme til med bekymringer og problemer.

Ungdommene kan være vare på om den tilliten de viser blir bevart og håndtert på en klok måte. Hvordan vi behandler informasjon de kommer med til oss i fortrolighet har noe å si. Betroelsene deres skal ikke deles uten grunn og uten at de er kjent med det på forhånd. Likevel kan det bli nødvendig å dele dem med andre i hjelpeapparatet slik at ungdommen får den hjelpen de trenger, for at vi skal kunne sikre ungdommens beste. Behandler vi ikke tilliten de viser oss på riktig måte, kan det få konsekvenser.

Som alle vet, skal det mer til for å gjenbygge tillit om den blir brutt, enn å få den i utgangspunktet. Det mener jeg spesielt gjelder for målgruppen vi jobber med. Her kan mistilliten være stor til å begynne med. Det er krefter som drar i ungdommene og tidligere erfaringer som gjør dem hardere og mer mistillitsfulle. Vi konkurrerer med ønskene om rask økonomisk gevinst, ønske om status, sosial mestring i «feil» miljø, kriminelle nettverk og rus. For mange av ungdommene sitter det langt inne å gi oss den tilliten vi trenger for å gjøre en god jobb, derfor er det avgjørende at vi viser oss tilliten verdig.

Uteseksjonen har et godt rykte i ungdomsmiljøet. Dette ryktet kan vi lett miste hvis vi svikter tilliten fra ungdommene viser oss. Hvis vi forvalter informasjonen de deler med oss feil, kan det få svært negative følger for vårt arbeid. Hvis vi oppfattes som en del av kontrollinstansene barnevern og politi, feiler vi i å ivareta ungdommens forutsigbarhet og tillit risikerer vi å miste muligheten til å drive forebygging. Vi er avhengig av at ungdommer velger å stole på oss for å kunne hjelpe dem. De er nødt til å ha en viss grad av tillit til oss, slik at vi vet nok til at de skal få riktig hjelp og at den treffer som den skal.

Med andre ord, tilliten vi har er skjør. Det skal lite til for at vi mister den. På samme måte som overføringsverdien av tillit er stor, er den like stor i retning mistillit. Det gjelder kanskje spesielt hvis det er ungdom med høy status som ikke er beskjeden i å dele sine perspektiv med miljøet. Ordene til de som er høyt respektert og sett opp til veier tungt. Uten tillit i bunn står både vi og ungdommen på ustø grunn. De, fordi de ikke får hjelp med mindre de stoler på oss. Vi, fordi vi risikerer å miste tilgangen på ungdomsmiljøet. Mister vi tilliten deres, får rykte på oss om at vi ikke er til å stole på, ikke beskytter og verner tilstrekkelig om tilliten vi får fra målgruppen har vi ingenting igjen å jobbe med.

For min del er det ikke det at vi får skryt for arbeidet vi gjør som gir mest inntrykk på Uteseksjonen. Jeg kjenner på en dyp takknemlighet overfor ungdommene. Det er ingen selvfølge at de velger å slippe oss inn i livene sine slik de gjør. Det gjelder spesielt når de har erfart at ikke alle voksne er til å stole på og hjelp kan være vanskelig å nå. De tør å være sårbar, våger å håpe at det finnes hjelp å få og gir oss fornyet tillit gang på gang. Jeg setter betraktelig mer pris på at de gir oss en sjanse, og er modige når de gjennom handlingene sine sier «jeg stoler på deg». Det kan være krevende når noen viser oss denne formen for fortrolighet, men det er også et enormt privilegium. Å oppleve at arbeidet vi gjør betyr noe for ungdommene, gir arbeidet en større mening. Det berører oss som medmennesker, men også som fagpersoner.

Når jeg i dag ser tilbake på spørsmålene jeg stilte i 2022, ser jeg at svarene finner jeg sammen med ungdommene. De er i hvert møte på gata, i skolegården og på Uteseksjonens kontor, gjerne på kveldstid. Tilliten vi får fra ungdommene er vårt viktigste arbeidsverktøy og fundament. Vår evne til å være trygge og forutsigbare voksne når

de dras i ulike retninger avgjør om de tar sjansen, og velger å stole på oss. Forvalter vi tilliten deres riktig, sikrer vi ikke bare at vi får hjulpet den ene, men også de som vi ellers ikke ville kommet i kontakt med. For de mest sårbare ungdommene er den usynlige tilliten vi skaper det som skal til for at de får hjelp.

Foto: Matz Seifried

MORALSKE GRÅSONER I SAMTALEROMMET

Bjørn A. Bjerke
Oppsøkende
familieterapeut

En tur på E6 mellom Trondheim og Tiller vil fort vise at mange av oss bevisst velger å bryte både regler og normer over en lav sko. Skadepotensialet med å kjøre over fartsgrensen er godt dokumentert. Man vet at konsekvensene kan være alt fra å få en bot til det å være delaktig at noen mister livet sitt. Likevel skjer det daglig og den reelle effekten er at man sparte noen sekunder eller minutter på det. Juridisk er det ganske klart at man har brutt loven, men moralsk så er det mer en gråsoner, det er lite å tape på å erkjenne at man har kjørt for fort overfor venner og familie, tvert i mot er det forholdvis akseptert innenfor visse grenser.

Men når disse gråsonene begynner å bli mer personlige og barna våre begynner å bevege seg på feil side av loven og gjøre ting man ikke aksepterer og man vet at det kan ha store konsekvenser for dem. Hva da?

I møtet med pårørende dukker disse gråsonene ofte opp der man enten befinner seg på feil side av loven eller man står overfor dilemmaer der alle løsningsalternativene har negative konsekvenser for de involverte. *Skal man tillate barnet sitt å røyke hasj på rommet sitt for å slippe at man ikke aner hvor det befinner seg? Kjennes det riktig å ringe politiet for varsle at ditt eget barn har tyvlånt Teslaen?*

Det er lett å tenke seg at man alltid ville ha gjort det «riktige» stilt ovenfor en slik situasjon og at man tar valg som speiler de forventningene som man antar samfunnet har overfor en selv.

Likevel dukker disse spørsmålene opp ukentlig fra foresatte som er redde, i villrede og uten noen klar ide om hva som vil kunne hjelpe dem ut av den krisen de står i, eller om handling vil lede dem inn i en ny krise.

I disse samtalene kan det framkomme både direkte og indirekte ønsker om et klart svar på hva som vil være best å foreta seg når man står i en situasjon der man ikke vet hva man skal gjøre eller der løsningsalternativene framstår ugunstige. Det er her man raskt kommer inn i dialoger som kan utfordre både verdier og moral til de foresatte. Stilt ovenfor en situasjon der de må velge mellom å la barnet fortsette å selge vapes til andre mindreårige eller konfiskere alt og risikere at det havner i gjeld til bakmenn med høy grad av voldspotensial blir det fort uklart hva man skal gjøre. Det vi da kan tilby er å utforske i lag med dem hva som vil være det minst ugunstige alternativet.

“ Skal man tillate barnet sitt å røyke hasj på rommet sitt for å slippe at man ikke aner hvor det befinner seg?”

Så hva ligger bak dette og ville det ikke vært enklere å gi råd eller veiledning om temaet til foreldrene i stedet? I noen tilfeller vil det absolutt være på sin plass å gi konkrete råd, samtidig vil råd og veiledning sjeldent få familiene helt ut av problemene, men heller rettet mot konkrete situasjoner de kan havne i og hva de kan gjøre da. Samtidig er det ønskelig å skape en situasjon der foreldrene opplever å kunne ta selvstendige og kvalifiserte valg rundt egne barn. Her er det mange veier til Rom, eller foreldreveiledningsprogrammer om man vil. Man har for eksempel ICDP som tar sikte på å styrke de generelle foreldre-egenskapene, Webster-Stratton for yngre barn der man ser at det atferdsvansker eller MST som ofte brukes overfor foreldre til ungdommer med alvorlig skjevutvikling. Felles for disse er at de er evidensbaserte tilnærminger der man kan vise til gode resultater i ulike studier gjennomført på dem. Men de er ikke fullt så egnet eller tilgjengelige for foreldre som oppsøker en lavterskeltjeneste i førstelinjen. De to førstnevnte programmene er best brukt på gruppenivå, noe som kan være utfordrende dersom det ikke er tilgang til nok deltagere eller at man ønsker umiddelbar bistand. MST på sin side gir familien tilgang på et døgn-tilgjengelig team, samtidig som det er et tiltak som settes inn ved alvorlige vansker og det er ressurskrevende grunnet teamets døgnkontinuerlige tilgjengelighet.

Det vi kan tilby er en plass der man kan få snakket om det å stå i den situasjonen man er i og hva som kan være nyttig å gjøre både for å ivareta barnet og seg selv. Å være foreldre og pårørende i en situasjon der et barn strever kan være ensomt og man kan oppleve skam over å ikke mestre situasjonen. Systemet i seg selv kan det være vanskelig å navigere i, med mange frakoblede aktører som tilbyr overlappende hjelp og bistand, men som ikke alltid er like synkronisert som man skulle ha ønsket eller trengt. Også var det disse moralske gråsoner-

ne da, hva med dem? Det å bli satt i posisjon der man tvinges til å ta valg som beveger seg på tvers av sine verdier har en tendens til å gjøre noe med oss. Ofte har det kommet gradvis og man har tatt valg underveis som har følt tvetydige eller fått en til å undre om dette er det riktige å gjøre. De har samtidig latt seg rasjonalisere og det kan ha gitt en midlertidig lindring, et plaster på såret om du vil. Men samtidig har man kanskje opplevd at man har mistet noe som tidligere har vært viktig for selvforståelsen uten at man helt klarer å sette fingeren på hva det var. I slike situasjoner kan det å ha noen uteforstående å snakke med være en måte å jobbe seg tilbake til den versjonen av en selv man ønsker å være.

I den rådgivende og veiledende rollen vil terapeuten ofte ha en kompetanse og fagforståelse innenfor feltet som gjør at den vil ha en ekspertrolle og kunne være mer direkte i tilnærmingen. Når det handler om å utforske de verdiene til foresatte, og ideene og historiene som ligger bak dem, vil det være naturlig å tre ut av denne rollen. Og da se på det med et mer samarbeidsorientert blikk, der den foresatte er ekspert på sitt liv og man jobber i lag for å skape en mening i det som skjer og de valgene som skal tas. Samtidig er det også viktig å anerkjenne at det er vanskelig å ta valg når alle alternativene går på tvers av noe som er viktig for en selv, men å snakke om hva det koster kan bidra til å lette byrden noe.

I faglitteraturen og etterhvert i media er begreper som motoverføring, sekundærtraumatisering, ressonans og dissonans brukt for å beskrive situasjoner der terapeuten selv blir påvirket av det som skjer i samtalen og hva det kan bety for relasjonen. Da dette er godt beskrevet i litteraturen skal vi ikke gå så dypt inn i det. Men samtidig er det viktig å ha med seg at terapeuten ikke er uten sine egne opplevelser og erfaringer i møtet med det som skjer i samtalen og vil preges av dette igjen. Å skulle ta stilling til og bistå med spørsmål som vil ha reelle konsekvenser for de involverte vil kunne oppleves belastende for de involverte terapeutene. Bevissthet rundt egne blindsoner og kognitive skjevheter, kombinert med tilgjengelig veiledning, vil være viktig i møtet i slike situasjoner for å sikre at terapeuten kan bistå på best mulig vis.

Å GI MAKTEN TILBAKE: ET ARBEID MED TILLIT, FORSTÅELSE OG STYRKE I UTESEKSJONEN

Kontinuerlig relasjons og endringsarbeid
for å styrke mødres autonomi og mestring

Jayran Bradar
Oppsøkende miljøterapeut

I arbeid med familier med minoritetsbakgrunn møter vi ofte mødre som står i en krevende livssituasjon. Mange av dem bærer et stort ansvar alene både praktisk, emosjonelt og sosialt. Dette gjelder særlig mødre som har kommet til Norge fra andre land, eller som lever som aleneforsørgere med flere barn. De navigerer ikke bare foreldrerollen, men også et nytt samfunn, et nytt språk, et nytt system og ofte en ny forståelse av hva foreldreskap innebærer. For alle mennesker er følelsen av å ha kontroll over eget liv og sin egen familie helt avgjørende for verdighet og psykisk helse. Uten denne kontrollen forsvinner ofte troen på fremtiden, og man blir stående fast i et liv som oppleves vanskelig. Som sosialarbeidere i Uteseksjonen i Trondheim ser vi at når denne grunnmuren svikter, påvirker det alt fra foreldrenes velvære til barnas trygghet i oppveksten. Mange av disse mødrene befinner seg i en sårbar situasjon preget av emosjonelt stress, følelsen av skam, skyld og utslitthet som gjør at de føler de har mistet styringen. Når man er i overlevelsesmodus og føler at kontrollen har glippet, forsvinner ofte overskuddet til det viktigste vi har, det gode samspillet og de trygge rammene barna trenger. I slike møter blir det tydelig at foreldrerollen ikke bare handler om å oppdra barn, men også om makt, trygghet og selvfølelse. Mange av mødrene vi møter har gradvis mistet noe av følelsen av kontroll i familien. Dette kan ha mange årsaker som belastninger over tid, sosial isolasjon, økonomisk stress, kulturelle forventninger eller tidligere erfaringer fra et samfunn der mor ikke nødvendigvis har hatt en sterk beslutningsposisjon i familien.

Når denne følelsen av kontroll svekkes, kan det også påvirke relasjonen til barna. De forteller om vansker med å sette grenser eller opprettholde tydelige rammer. Ikke fordi de ikke ønsker det beste for barna sine tvert imot, men fordi de opplever at energien og selvtilliten som kreves for å stå i foreldrerollen, er svekket over tid. Dette arbeidet handler derfor om mye mer enn bare regler og struktur, det handler fundamentalt om å styrke kjærlighets- og omsorgsbåndene i familien ved å gi kontrollen tilbake til de som eier den. Når vi jobber med å gi mødrene selvtilliten og «nøkkelen» tilbake, ser vi en tydelig effekt på hele familien generelt. En trygg mor som føler mestring, får tilbake det emosjonelle overskuddet som trengs for å møte barna sine med varme og tilstedeværelse. Når denne følelsen av kontroll svekkes, kan det også påvirke relasjonen til barna. De forteller om

vansker med å sette grenser eller opprettholde tydelige rammer, ikke fordi de ikke ønsker det beste for barna, men fordi de opplever at energien og selvtilliten som kreves for å stå i foreldrerollen er blitt svekket over tid. Det er nettopp her vårt arbeid blir avgjørende.

I vårt oppsøkende arbeid i Trondheim møter vi familier som har mistet fotfestet i møte med et nytt land. Mange kommer fra kulturer med andre maktstrukturer som nevnt tidligere og overgangen til det norske samfunnet kan føles som om man mister alt man kjente til. En viktig erfaring i arbeid med disse familiene er at støtte ikke kan gis ovenfra og ned. Den må vokse frem gjennom relasjoner preget av respekt, forståelse og interesse for menneskene vi møter. Mange av mødrene vi arbeider med har opplevd systemer tidligere enten i hjemlandet eller i Norge hvor de har følt seg vurdert, korrigert eller misforstått. Kultur spiller en viktig rolle i hvordan mennesker forstår foreldreskap, autoritet og familierelasjoner. I noen kulturer er familier strukturert rundt tydelige hierarkier hvor far eller eldre sønner tradisjonelt har hatt mest makt. I slike kontekster kan mor ha hatt en mer omsorgsorientert rolle. Når disse familiene kommer til Norge, skjer det ofte en betydelig endring i maktbalansen. Nye lover, nye normer og nye forventninger til foreldrerollen kan skape usikkerhet. Barn lærer språk og tilpasser seg samfunnet raskere enn foreldrene. For noen mødre kan dette oppleves som et makttap. De kjenner ikke systemene godt nok. De er usikre på hva som forventes. Samtidig kan barna utfordre grenser på måter som tidligere ikke var vanlig i familien. Dette kan føre til en følelse av å stå alene både kulturelt og emosjonelt.

Derfor må første steg være å møte dem på en måte som signaliserer noe annet, at deres erfaringer, verdier og perspektiver har verdi. I møte med slike utfordringer er det lett å tenke at vår rolle først og fremst er å gi råd. Men erfaring viser at råd alene sjelden skaper varig endring. Det som virkelig gjør en forskjell er når mødrene selv begynner å se sine egne ressurser på nytt. Mange av kvinnene vi møter har en enorm styrke. De har migrert til et nytt land, ofte under krevende omstendigheter. De har tatt ansvar for barnas fremtid i en situasjon preget av usikkerhet. De har stått i belastninger som krever både mot og utholdenhet. Likevel er det ikke alltid de selv ser denne styrken.

Derfor handler en viktig del av arbeidet vårt om å speile tilbake nettopp dette. Å hjelpe dem med å gjenkjenne egne ressurser. Å løfte frem erfaringene og verdiene de allerede bærer med seg. Å vise at de ikke er maktesløse i møte med familiens utfordringer. På mange måter handler det om å gi dem nøkkelen tilbake. Ikke fordi vi gir dem makt, men fordi vi hjelper dem med å oppdage at makten allerede ligger hos dem selv. Ved å tilby veiledning som tilpasses kulturell forståelse, samt verdier og anerkjennelse vil mødrene finne tilbake til sin egen kraft. Vi ser at når mors posisjon styrkes, blomstrer også omsorgen i hjemmet. Det åpner opp for en sunnere dynamikk der kjærligheten får plass til å vokse, og der familien kan finne sin plass i hverdagen på en konstruktiv måte.

Å være miljøterapeut på Uteseksjonen og se endringer hos minoritetsmødrene gir en god følelse. Når en mor begynner å gjenvinne troen på egen rolle, skjer det ofte små, men viktige endringer i familiedynamikken. Mødrene begynner å sette tydeligere grenser. De tør å stå i konflikter uten å trekke seg unna. De kommuniserer mer direkte med barna om forventninger og ansvar. Denne utviklingen skjer ikke over natten. Den krever tid, relasjon og kontinuitet i oppfølgingen. Men når den først begynner å ta form, kan den ha stor betydning for både mor og barn. Barna merker når foreldrene står tryggere i rollen sin. Tydelige rammer kan gi økt trygghet også for dem. Familien kan gradvis bevege seg fra en situasjon preget av konflikt og usikkerhet til en mer stabil og forutsigbar hverdag. Det betyr ikke at alle utfordringer forsvinner, men grunnlaget for å håndtere dem blir sterkere.

Et av de viktigste fenomenene som vi har jobbet med er arbeidet med å forstå kulturelle verdier uten å redusere mennesker til kultur alene. Mødrene vi møter er ikke bare representanter for en kultur. De er individer med egne erfaringer, bakgrunn og livssyn. Samtidig er det viktig å anerkjenne at kulturelle normer kan påvirke hvordan de forstår foreldrerollen og egen posisjon i familien. Når veiledning gis med respekt for disse perspektivene, opplever mange mødre at de blir tatt på alvor. De føler seg ikke korrigert, men inkludert i en dialog. Dette åpner også rom for refleksjon. Sammen kan vi utforske hvordan ulike verdier kan forenes i en norsk kontekst. Hvordan tradisjoner og nye erfaringer kan eksistere side om

side. Slik kan veiledning bli et sted hvor mødrene utvikler sin egen forståelse av foreldrerollen, ikke ved å gi opp sin bakgrunn, men ved å integrere den med nye perspektiver.

Den delen av oppfølgingen som vi blir veldig rørt av og kanskje den mest betydningsfulle er å bidra til å vekke håp. Når mennesker over tid har opplevd tap av kontroll, kan fremtiden fremstå mørkt og uten håp, men når en mor begynner å se sine egne ressurser på nytt når hun opplever at noen tror på hennes evne til å skape endring kan noe begynne å bevege seg. Håp oppstår ikke bare gjennom ord. Det oppstår gjennom erfaringer med mestring. Gjennom små øyeblikk opplever hun at hun klarer å håndtere en situasjon på en ny måte. Dette gir dem håp, kontroll, selvtillit og følelsen av at man er sterk nok til å forme familiens fremtid.

“

Til syvende og sist er vår oppgave å vekke de følelsene og ressursene som allerede finnes i foreldrene.

Vi skal ikke overta rollen deres, men følge dem på veien som gir dem verktøyene til å klare seg selv. Det må vokse frem innen, ikke utenfra. Vår rolle er å støtte, veilede og bidra med kunnskap. Men det er mødrene selv som bærer nøkkelen til endring. Ved å gi dem riktig støtte fra hjelpeapparatet viser vi mødrene at de selv er den viktigste kilden til endring. Det er de som er hjertet i familien, og det er gjennom deres styrke, kontroll og kjærlighet at familien kan finne veien videre.

Trondheim kommune
Barne- og familietjenesten
Uteseksjonen i Trondheim
PB 2300, Torgarden
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no/uteseksjonen

257014 • Juli 2026
Layout og print: Skipnes AS